

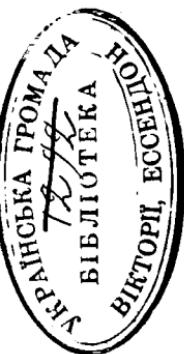
1992

М. ТОЧИЛО-КОЛЯНКІВСЬКИЙ

АМБАСАДОРИ

САТИРИ Й ГУМОРЕСКИ

ВИДАВНИЦТВО "МИ І СВІТ"

ТОРОНТО, КАНАДА, 1968

M. Tochylo-Kolankiwskyj

“AMBASSADORS”

Satirical Short Stories

Drawings by E. Mysko, Lviv, Ukraine

ЧУЖИННІ ГОСТИ

Об'єднані українські товариства Парижа вирішили спільно відзначити національне свято. Святковий діловий комітет відбув шість засідань, місцевий принародний хор зійшовся на одну пробу й у всіх українських часописах у Франції й за кордоном з'явилися оголошення, що старанням такого то й такого, та ще й таких центральних товариств, репрезентованих такими то й такими, та ще й такими панами докторами, меценасами, редакторами й інженерами, в дні такому то й такому відбудеться святкова академія.

Діловий комітет велів також видрукувати запрошення французькою мовою і розіслати їх по всіх чужинних особистостях і редакціях.

Означеного дня, сповнений патріотизму еміграційний народ заповнив залю, за кулісами покашлювали співаки і витирали піт прелегент, — єдиний тільки перший ряд, зарезервований для чужинців, стояв пусткою.

Пождали ще пів години і вирішили, з болем серця, починати академію для “самих своїх”.

Вже закінчував голова ділового комітету святкову промову, коли скрипнули двері, повернулися назад голови всіх слухачів і впорядчик, вигнувшись у граціозному поклоні, провів до першого ряду двох панів, що декілька разів півголосом промовили “мерсі”. Прелегент, перервавши промову, сказав декілька слів привітання гостям, які “відклавши свої переважливі справи, зволили своєю присутністю звеличати це святкування”, по залі пронеслись бурхливі оплески та грімке

“слава!” й програма продовжувалася, вже з двомовним за- повіданням кожного номера.

Хоч виконавці старалися урізноманітнювати свої виступи дисонансами співаків і гиканням декляматорів, все ж увага всієї залі зосереджувалась не на сцені, а на тих двох перших місцях, де сиділи чужинні гості. З-поміж численних здогадів, найпоширенішою була думка, що ці достойники — це префект і голова міста. Хтось з визначних громадян побіг навіть за куліси і порадив голові ділового комітету, щоб по останньому номері програми подякувати гостям, при тому легко натякаючи на потреби української еміграції. Голова наборзі приготовив і тремтячим голосом переповів цілу петицію, просячи достойників про ласкаву опіку над українським народом.

Гості, помітно зворушені, перешепнулись кількома словами й тоді встав той праворуч і сказав:

— Пані й панове! Дозвольте, що я говоритиму за нас обох, бо мій сусід не має вправи у виступах. Моя промова не буде довга, бо вже пізня година і час мені до роботи. Наша камениця, хоч порядна, і кожний з льокаторів має свого ключа, то все ж буває, що дехто ключа забуде й дзвонить на сторожівку. Тому мені треба там бути. А щождо вашого народу, то ми обидва, я й мій сусід — фриз'єр, любимо вас, бо віддавна знаємо і шануємо вашого компатріота, пана Жака Покладка, який вже десять років живе з нами в одному домі. Не спа, месьє Покладок?

— Се вре, месьє Саліє! — пролунало з другого кінця залі і загубилося в бурі оплесків...

БІДНИЙ НАРОД

Відбувалося протиросійське віче. Було чимало чужої публіки, тому один з прелегентів говорив французькою мовою про фізичне винищування української нації.

Почав від Петра I. та заслань козаків на каторжні каналізаційні роботи. Не поминув Катерини II й кривавого знищення Січі. Згадав про Гайдамаччину з її жертвами, — і так, крок за роком, десятирічча за десятирічям, наблизався до двадцятого століття, визвольних змагань, чотирокутника смерті, штучного голоду, понепівських заслань і розстрілів та врешті — Другої світової війни, повстанської боротьби і теперішніх переслідувань. Подавав статистики й висоту втрат, — спочатку в десятках і сотнях тисяч, а далі в мільйонах і десятках мільйонів...

Біля мене сиділа старенька жінка-чужинка. По кожній цифрі вона зідхала і підносила до очей хусточку. Коли ж прелегент, кінчаючи, підсумував свої десятки мільйонів, старенька жінка сумно покивала головою, повернулася в один і другий бік, немов рахуючи присутніх на залі, а потім, прязно всміхнувшись до мене, сказала:

— То це є уся та горсточка, яка з вас залишилася?!

ВИСПІВАТИ Б ТА ВИВОРОЖИТИ Б...

Преса писала, що в місті Д. приготовляється турне капелі, яка має “виспівати” Україну.

Дехто газету читає очима, а то треба, дорогенькі, читати серцем. Так, як я читаю! Гляну на патріотичне речення і зараз же очі слізами залютуться, а серце далі читає.

Ex, коли б так голос у мене! Грімкий, та солодкий, та чарівливий. У солісти прийняли б! Ой, як затягнув би я такої героїчно-жалісльової, та перед самим Айзенгавером, та перед самим МекМілленом, та перед самим Бен Гуріоном, Нассером і Гайле Селязіє. Або таки перед самим найвищим пленумом Об’єднаних Націй!...

Хай послухали б, поплакали б, за серце схопилися б та одноголосно сказали б:

— Хрущов, братіку коегзистенційний, і ти Булганіне, його соратнику вірний, пустіть на волю ту страдальну Україну, що її синок, на еміграції проживаючий, так героїчно-жалісно виспівує. Пустіть, друзі термо-ядерні, бо як не пустите, то... наші серця, зворушені, на кавалки потріскають!

Та голосу в мене, дорогенькі, ні за ніготь немає!

Коли б малярем був, пробував би Україну вималювати!

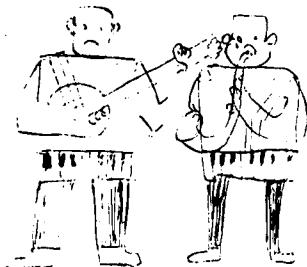
Коли б вишивати вмів, пробував би вимережати!

Коли б бухгалтером був, пробував би викалькулювати!...

А то тільки смертним і безталанним скитальніком-утікачем вдався, а України вивтікати не годен! Ні вивтікати, ні вилежати, ні вимріяти!

Колись, кажуть, люди волю виборювали. Та тепер інші часи настали. Не годиться культурному еміграційному суспільству, наче якісь там дикі альжірці, поводитись!

Ото ж виспівуймо, кому Пан-Біг талант такий дав, а наші бабусі, "гавзів" пильнуючи, хай долю-волю бодай пасіянсами виворожують!

УКРАЇНСЬКА АРМІЯ

Містечко Б. у Франції влаштовувало похід-ревію регіональних груп. Для різнородності запрошено також чужинних емігрантів. Як завжди, найбільшу активність тут проявили українці.

Братство доброї смерті виделегувало три п'ятдесятлітні діви в стьожках та з віночками паперових квітів на головах, Союз Українок вислав свою голову, одягнуту в жовту спідницю і блакитну блюзочку, а товариство бувших вояків виставило цілий козацький загін. Попереду їхав отаман з булавою, а за ним чвалало козацтво на гнідих конях, з дерев'яними шаблями.

Публіка стояла обабіч дороги і вітала щедрими оплесками кожну групу.

Всі веселі й усміхнені, тільки одна пара, мов не з цього світу. Він сумний, мов осіння днина, а їй сльози до очей тиснуться: Ніколь і Жан, двоє нещасних наречених, що їх розлучає доля. Йому ж прийшов наказ їхати з військовою частиною до Індокитаю. В Ніколь стільки й думки, щоб якось Жана врятувати.

А тут саме чваляє козацький загін. Попереду малиновий пропор з написом: “Українська Армія”.

Ніколь аж просіяла:

— А ти б, Жанчику, покинув французів і до українців перейшов би. В них, бачиш, самі сиві в армії служать. Ми б нажилися, поки до тебе черга прийшла б!...

ПРОГРАМКИ, ТА ЩЕ Й АКАДЕМІЧНІ

Я завжди знов, що академії — це незвичайно важливий виховний чинник, а тепер ось життя мене в цьому ще утвердило.

Не було б соборної академії з нагоди 50-річчя державності, не було б програмки. А не було б програмки, то звідки, прошу я вас, пересічна ненько-українська людина знала б текст своїх універсалів. А так “МкГінес Лтд. Дистелерс”, щоб їм добре горілчані бизнеси велися! — в своєму оголошенні нам ласково подає до відома, що так то й так “історія України записала на свої скрижалі”. Отож МкГінес віскі попивай, еміграційний брате, і роздумуй, що це “Твоєю силою, волею, словом”...

Та що там говорити, братчики, коли мурашки поза шкіру бігають. А перевернеш ще одну сторінку програмки, то вже сліззи тобі тільки — кап, кап. Бо й як не зворушиться, коли там Гриць Копитко й Іван Гунька українській нації з нагоди роковин свої найкращі побажання складають. Подумайте тільки, яка національна свідомість у тих ненько-українських серцях збереглася і яка честь велика для нації української таке привітання дістати!

На якусь там енциклопедію гроші збирають — песь її читати буде. Коли б я, в тих наукових редакціях засідав, то одні лиш програмки друкував би. Бо й цент з того є, і користь. Як-не-як, а програмки народ читає. Тільки, що світло іроди в залі гасять, сліпати приходиться.

Починається ось, кажімо, програмка — дентистами. Побачиш “дентист”, то й зараз свого поганого зуба язиком торкнешся. До дентиста піти прийдеться, — подумаєш. І коли ж би то? — Понеділок зайнятий, вівторок — має кум прийти... А кум, гунцвот, хату купив, — вір комусь, коли стогне й нарікає... — Так і не стямишся, як уже половина вступного слова промине!

А тут, ось “книговоди”. Щастя, дорогі, що соборна академія не одну, а три промови має, бо на одній не обдумав би всього. Тут вже справа з податковим урядом, а йому греба, щоб грало. На кожний видаток — рахуночок, бо інакше, плати, брате! Може б ще в цьому році це й те підтягнути під видатки? З приходів може б теє викреслити? А сусід ось тамтого року більше приходів мав і йому податок повернули...

Далі йдуть “ріел-естети”. Може б своє продати, інше купити. Там “гавз”, а там парцелька продається...

За ними вже практичні фахи, так сказати б, щоденного вжитку, без яких людині не обйтися: Голову ж постригти треба, вже ось клоччям поросла; “пльомбера” закликати б, бо стіна замокла; новий “честерфілд” купити б, бо перед людьми сором.

Потім усе це вимішається, вимішається і засопеш ненько-український патріоте на самій академії найсоборнішій, хіба що тебе Ярошевич “Цехмістром Куперіяном” розбудить.

На душі радісно, — серце й тіло відпочили.

Давайте схвалимо, братця, одноголосно, щоб таких програмок як найбільше та як найтовстіших. Коли вже мусять при них бути й академії, то нехай будуть. Та тільки обов’язково з чотирьома-п’ятьма промовами й “Цехмістром Куперіяном”, щоб з просоння патріотичну душечку розбудив би.

ЩОБ НЕ ПОШКОДИТИ РІДНИМ

Бувають альтруїсти навіть і тут, на американському континенті, — в країні капіталізму, егоїзму й усіх духових і фізичних пороків.

Живе собі така шляхетна людина в Канаді, чи на землі Вашингтона рік, живе два, п'ять і десять, — за Рідним Краєм тужить, за далекими рідними скучає, терпить, мучиться, але мовчить. Один Панбіг знає, скільки коштує таке мовчання. Лиш іноді сон страшний, лиш іноді слізка, коли ніхто не бачить...

Є в мене знайомий, — Панько Завзятий зветься. Десь з-під Городенки родом. Жінка там залишилася, діточки, старенька мати. Якийсь час не було від них жодної вістки. Панько Завзятий помирився з думкою, що вже не живуть. Звісно, можливості там на землі рідній були всякі: одні власною смертю вмирали, райськими життєвими розкошами наситившись, інші на сибірських курортах пропадали. Думав, що і його родина там, де нема ні горя, ні печалі. А раз нема в них горя, ні печалі, то чого ж Панькові сумувати! Гроші в п'ятницю виплачують, за веселе товариство не важко. Купив авто, щоб можна було на вікенди за місто виїхати, тай жив собі Панько Завзятий, із усіх благ вільного світу користаючи.

Радив йому дехто із знайомих до рідного села написати, про рідню довідатись.

— Хорони, Господи! — жахався Панько. — Якщо померли, царство їм небесне. Коли ж при житті хтось зістався,

то не маю я сумління їм шкодити. Хіба ж не знаєте, що там значить зв'язок із закордоном!..

Не було б комплікацій, коли б так християнин сам один на скитання попав. А тут з рідної Панькової Мотовилівки щось десять хлопців між дипістами знайшлося, про старих емігрантів не згадуючи. І саме через тих старих емігрантів всі комплікації постали.

Ганька — Панькова шлюбна дружина, що в Мотовилівці залишилася, звісно, — безпросвітна невіста. Їй чужі всі основні засади конспірації і тактики. До когось там у селі зайдла, що з ріднею в Канаді листується, і попросила про свого незабутнього мужа розпитатись. Ця ж, темна махорка, Панька не спітавши, написала, що він живий і здоровий проживає, 200 фунтів важить і всіма демократичними свободами втішається. З того й почалося.

Спершу Ганька тільки на листах до знайомих дописувалась. Опісля почала свої листи долучувати, а тепер вже таки просто на адресу самого Панька Завзятого пише. Пропросить допомогти діточкам, батькам стареньким. Фотографії надсилає.

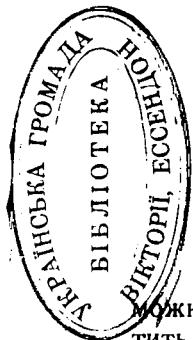
За кожним листом Панькові Завзятому серце крається, але він мовчить. Вдає мертвого, без вісті пропавшого. Не задля себе це, — самі знаєте, а для добра своїх рідних. Не може ж Панько Завзятий своїх найближчих на переслідування наражувати. Хай вже радше сам карається!

— Нехай інші пишуть, що я живу, фотографії нехай показують, а я таки мовчатиму! — каже. Коли б написав одне словечко, то мали б, так сказати б, чорне на білому, що я живу. А так, тільки догадуються.

— То перешліть щось через інших! — радять люди.

— Но, но, — стоїть на своєму Панько, — коли мої там нові чоботи, чи хоча б хустину на собі матимуть, всі догадаються, що це від мене! Хай уже радше босі ходять та простуджуються, щоб тільки природною смертю вмирали!...

Отакий то Панько, отакий то Завзятий! Сам мучиться, сам страждає, щоб тільки близькі його в мирі та спокою проживали!...

ХАЙ ЗНАТИМУТЬ ПОКОЛІННЯ

На світ Божий можна людськими очима дивитися, а можна й баранячими. Глянеш баранячими — весело сонце світить. Подивишся людськими — серце скиглить, жити відходить.

Збирється на академії чи іншій якісь національній панаході еміграційна знать. Для когось це собі громада, як громада. А для мене це прямо бібліотека. Кожна людина — окремий том історії многострадального народу. Тільки ж би його записати, тільки ж би його задрукувати!

В кого б ще з Австро-Угорщини чи царської Росії починати, а в кого вже з Польщі, Румунії чи з інших якихось Советів. Написати б, як та людина народжувалась, як до народної школи ходила і які то старокрайові й тaborovі гімназії, університети й докторати закінчувала. Тай скільки то разів її допитувано, тай скільки то разів вона втікала, тай як то вона смертельно боялася. Тай чого то вона не зробила, тай чого то вона не бачила...

Ні кому все це розказати, ні кому про це написати.

Зроблять вам приятелі чи рідні діти ювілей. Збереться кільканадцтеро людей. Візьме хтось слово, щоб більше про себе, як про вас розказати, й кінець на цьому. Розказав би чоловік сам про себе, та кому ж розказувати, коли кругом усі самі свої, які краще тебе знають за тебе самого. Газета також не багато там напише за ту п'ятку, що її на пресовий фонд складуть.

Так і пропадає історія. Пліснявіють ще не записані томи. Тиснуться куцими ювілейними згадками по всіх еміграційних часописах цілі історичні епохи.

Ой, тай пора б вам зійтися, славні видавці й провідники всееміграційні на велику конференцію. Ой, тай пора вам сісти за столи широкі, у м'яких фотелях Тай пора рішення прийняти епохальне, щоб з місяцем січнем екзильного ювілейного року періодичний "Ювілейник" почати.

Де б кожному скитальцеві тай один том був призначений.

Хай знатимуть грядущі покоління, як ми народжувалися, як до народної школи ходили, скільки разів ми втікали і як ми боялися.

І знають нехай, які то ми залишались непоборні!

ДЛЯ ВАС, СВІТЛОСТИ

О, писати листи — це не будь-яка штука. Зокрема до всіх Світlostей, Достойностей та інших Преподобій. Як у тій матерії не визнаєтесь, тоді, раджу вам, краще телеграму вишліть. До телеграм усі Лискучості й Цінності куди, куди вибачливіші. А до листів не те...

Нічку не спите, голову сушите і врешті вліпите комусь-Преподобіє, надіючись, що рецинусом помазали, а воно вам лише насупить брови, Високопреподобієм виявившись. Другим разом, навчені досвідом, іншу Преважливість повеличаєте самою Світлістю, ясне сонечко маючи на думці, а воно вам лише зубами заскргоче, себе Всесвітлістю уважаючи.

Я чоловік нервовий, насуплених брів зроду не терплю, а від скреготу зубів мені поза спиною мурашки бігають, тож і здавна вже всі Блімання, Сумерки та Темності — Всесвітlostями зову. За це мене в секретарях так полюбили, що й нахвалитись не можуть — шефи й сторони.

А все ж...

Сиджу я оце колись то за секретарським столиком, якісь нижчій категорії на машинці листа виписую, аж тут хтось стукає у двері. Я знаю, ви та ваша Ганька та ще й Ганчин Степан на таке стукання своє неретушоване “ввій” вигукнули б, нюансів стукання не вичуваючи. Та секретарське вухо нижчу категорію від вищої не лиш по стуканні, а й по скрипоті підлоги відрізнить!

— Близни! — гукаю та заздалегідь мружу очі, в поклоні до клямки вигнувшись.

І справді засіяло, — невеличке ростом, руденька бурдка, — а всю кімнату освітило, мов п'ятсот-свічкова жарівка, аж павутиння під бюрком заблищалось. Так і зразу помітно, що не звичайна собі Світлість, а сама Всесвітлість звеличала наш недостойний секретаріят.

Випростувався я з поклону, хочу промовити словечко возвеличання, а Всесвітлість, як не гляне на мене — та, кажу вам, так хмарно, хмарно, аж в п'ятах похололо і слова застригли в самій гортанці.

Побуло щось там пів годинки в бюрі, з нашою місцевою вищою категорією погуторило, а там льодовим поглядом по мені повело й вийшло, навіть кінчика ризи поцілувати не давши.

Посумнів я, й усі мої шефи посіріли. Як не як, а все таки неприємно, — Преважливість якась не своя була. Та ще й ніяк збагнути, чим образилась.

— Може ви “ввій” на стукання сказали?

— Ні, — кажу, — далебі, “Блісни!” — гукав.

— А може раніше в листі необачно якоюсь меншою категорією звеличали?

— Ні, — кажу, — Всесвітлістю величаю в кожніськом листі.

А на ці слова мої шефи, як не почервоніють, як не вилаються на мене:

— Вчимо вас, вчимо й навчити не можемо! Ви ж не знаєте, що ліонській Преважливості титул Всесвітлість і Високопреподобіє належиться? Як це ви сміли самою Всесвітлістю величати?

Бачив я, любенъкі, що наварив саламахи, й жахнувся, братчики, так жахнувся, що аж вголос до свого святого опікуна закликав: “Миколаю, Чудотворче...” Але тут і обірвав... Образив світську Преважливість, чого доброго ще й небесний угодник образиться... Зачав був наново: “Всесвітлій і високопреподобний угоднику...” Але знову заїкнувся: Як не як, а святий угодник за життя був єпископом, титул Ексцеленції належиться...

Думаю, що все таки колись спеціальна комісія мовознавців збереться та земську титулатуру до небесних сил достосує, бо ж де як де, а в небі ворогів не хотілося б мати!

МУСИВ УМЕРТИ

“Визначався активним патріотизмом та жив сподіваннями повороту на Батьківщину”.

(З некрологу)

Пасивний патріот, бррр... яке немиле створіння! Лежить собі така чудасія на тапчані, гуму жує та, вусом не моргнувши, національні гімни животом виспівує. Зайдете до нього з підписною лістою на якийсь Фонд чи якусь іншу Пошту збираючи, то він ледве промимрить вам крізь гуму, що калитка у штанах, а далі вами й не цікавиться. Це вже твоя справа активний представнику Фонду або Пошти, чи ти його гроші з самою тільки калиткою захопиш, чи з цілими штанами заінкасуєш. А підписатись, і не благай, не підпише збіркової лісти, тай годі.

Активний, не те! До нього зайдеш, то він зразу ж, мов працьовита мурашка заметушиться, в кожну кишеньку загляне, всі калиточки з дрібнячків витрясе. А витрясши, розпишеться всіма батьківськими й дідівськими іменами до п'ятоГО покоління назад. Національні гімни повними грудьми виспівує, кулаки затискаючи та всіма пальцями рук і ніг на воріженьків вимахуючи. Коли ж у ту мить рідний брат в обсяг його активності попадеться, то, буває, що й з підбитим оком та з повибиваними зубами опиниться.

Звичайно, пасивність апетитові не сприяє. Зараз кваси, зараз відбивання. Зате ж в активних — апетитики: не лиш борщем і вареничками, а й президентствами й головствами наїстися не годні.

Тільки Василь Павлович, хай з Богом спочиває, на еміграційній політичній арені виродком народився. Активним був, гімни всіма голосами виспіував, на воріжененьків всіма пальцями рук і ніг вимахував, але апетиту в нього й на лікарство не було. Президентств йому, правда, на партійних підносах не подавали, але борщику рідна жінка не жалувала. Насипала бувало в тарілку та ще й припрошує: — Іж, Васильку, їж, голубчику!...

А він, небіжчик, рукою підіпреться та сидить, задумавшись, ложки й не торкнеться. Посидівши, підведеться, блудними очима по хаті обведе й підморгнувши, всміхнеться:

— Повернемось, далебі, повернемось!...

Так вранці, і ввечері, — тиждень, місяць, рік... Ні крихітки реального хліба, ні ложки живущої води: самі тільки сподівання. І помер, сараче. Мусив умерти!

Я БУВ ДУРНИЙ

Колись я був дурний. Приносили до мене книжки, я купував. Присилали газети й журнали, я передплачував. Збириали на лісти — я давав, збириали на бльочки — я давав, з тацю ходили — я давав.

Жив я тоді у винаймленому мешканні, авта не мав, телевізії не мав, мітлою жінка хату замітала.

Тепер же ж у мене, славити Бога, хата виплачена, авто не погане, телевізія кольорова на два голосники й жінка машинами пообкладалася, — пальцем кивне і все мелеться, вариться, чиститься, переться. Бо я вже помудрішав!

Приходять з лістами — не даю, приходять з бльочками — не даю, приносять книжки — не купую. Газет ледве спекався, але таки спекався. Не платив за них рік — присилали, не платив два — присилали, змінив адресу — далі присилали, бо пошта про зміну сама повідомила. Аж до голови по розум пішов і листоноші пляшку горілки поставив. Випив він на здоров'я і повернув усе те до редакцій на кожному журналі “помер” написавши. Після цього газетна повінь припинилася. В одному часописі з'явилася була навіть коротка посмертна згадка по Іванові Патріоті, жертвенному громадянину і прикладному скитальцеві. Знайомі спершу схвилювалися вісткою, а потім й заспокоїлись, вирішивши, що тільки припадково попалось схоже прізвище, бо чи мало на скитальні Іванів, і чи мало Патріотів.

Найскладніше воно в мене з церквою виходило. Бо ж змалку чоловік в релігії виховався. Не було ж вправді стільки тац у Старому Краю, як тут буває, але ж таки маркотно, коли людина святу неділеньку тай вдома просидить. Не спав я ночами, аж врешті й проблему з церквою розв'язав. Стаяу тепер у Божому храмі по лівому боці й тільки дивлюся, коли з правого вже таца пройде. Тоді ж виходжу надвір, гейби на цигарку, і в праві двері заходжу. Й Служба вислухана, і цент кишені тримається. Біда тільки, що двічі з тацою ідуть і двічі приходиться церкву обходити. Був ще клопіт з Різдвом, коли то бувало від колядників не обженешся. Але тепер ми з другиною під Свят-вечір на Флоріду їдемо. Повертаємось аж по Йордані. Бо тепер я вже не дурний!

ТАКА СОБІ ГОРОДИНКА

Чого то вже не забувається на тій чужині-чужениці!
І рідну мову, і рідні звичаї, і пісень, і птичок рідних, і рідну
флору, і навіть рідну кулінарію.

Росте собі в Україні невеличка ростом городина. Не тільки в Україні, ледь не по всьому світі росте, але в Україні вона на кожному городі. Український борщ без неї не борщ, ковбаса — не ковбаса, і сало без неї — не українське сало.

Городинка така ж назвою скромна, як і виглядом — часником, чи ще дрібніше — часничком звуться.

Немало ми з вами світу бачили, не мало чого там сма-
кували й нюхали, а городинки такої універсальної, такої серцю
близької, як часник, таки не зустрічали.

Нападе вас ностальгія. І круить, і мучить, видержати
годі. З другами-земляками зайдеться, горілку хлепчете, але
настрий далі сумний, наче на поминках. Аж тут вам на стіл
часник покладуть. “Часничок!” — скрикне нараз уся грома-
да. І тугу, наче б помелом змело. Зразу ж сміх, пісні. Й горіл-
ка стає козацькою й саме повітря насичується чимось рідним,
безмежно дорогим.

Коли б не те, що й дехто із братніх сусідів часником
одушевляється, ми назвали б цю городинку нашим євшан-зіл-
лям!

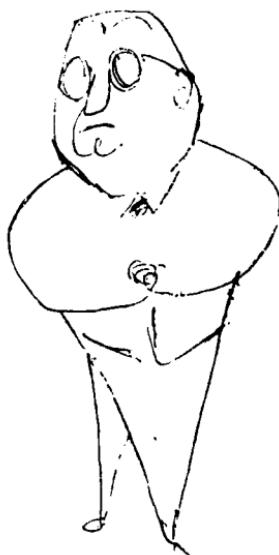
Бо ж їдеш, скажімо, трамваем чи автобусом, і всідає
собі людина, як і кожна людина. Чимало ж людей на світі!

Бачиш тільки, що не чорна й не косоока, а хто вона і що на душі в неї, хіба вгадаєш? Та, коли повіяло від неї часником, тоді вже й розціловується з нею тричі, бо знаєш відразу, що своя людина!

Біда тільки, що молодь традицію забуває. В кіно підеш, то вже й не розбереш, хто сидить біля тебе, свій чи нехрист якийсь. Та й на еміграційних академіях вже тільки звідти та звідти часничком дише. Єдині ще наші ветерани роду свого не цураються.

Ох, тай люблю ж я вас, достойні свідки слави минулої, коли запах рідного краю приносите. Життя ваше багате й розповіді довгі-довгенькі. Є час наслухатись, є час нанюхатись.

Часничок — прекрасна городинка. Тугу розвіває, рідний край нагадує. Кому життя продовжує, а кому й вкорочує — універсальна.

ЧУДО-ДИТИНА

Коли запитаємось вас, що в Парижі найінтересніше, то ви напевно відповісьте, що Нотр Дам, Сакре Кер та Айфелева вежа. А що найцінніше? — Лювр та 140-караторовий перстень Наполеона, скажете. Жоржик Натуралізований, звичайно, нікому і на думку не прийде. Правда, вам на думці французькі скарби, а Жоржик — то цінність виключно українська, національна. Та що говорити цінність — гордість, надія, просто майбутнє багатострадального народу.

Ми живемо в Парижі ще не довго, але признаюсь, що й вік прожили б і не побачили б тієї прецінної перлини, коли б не Роман, мій невідлучний чічероне.

Прийшов колись увечері, сіпнув за рукава й каже: — Ходи! — Куди? — питалауся. — Ходи, не пожалієш!

І аж на дорозі пояснив: — Я покажу тобі родину, яка двадцять років прожила у Франції, а все таки виховала сина, який говорить справжньою українською мовою.

Я до легковірних не належу. Otto ж кажу Романові просто: — Неправда. Доки не побачу тієї родини й руками не діткнуся язика, що, у Франції народившись, говорить чистою українською мовою, не повірю!

Так ми й пішли, сперечаючись.

Знайшли вулицю й число та в двері стукаємо. А звідти прекрасне й милозвучне — “Ввій” несеться.

Ми увійшли, познайомилися. Старий Натуралізований з довгими українськими вусами, пані Натуралізовані також нічого собі — огryдна. Зворушливим праbатьківським звичаєм двічі запаскою ніc витерла, заки на “бонжур” руку подала.

Роман сів та зо старим про політику балакає, а я очей від дверей не можу відірвати, на синка вичікую.

Аж тут входить, мов з'ява, чорнявий хлопчина, років із вісімнадцять.

— Жорж! — захлинулася мати. Батько тільки очима блиснув і вуса вдоволено підкрутив.

А Жорж ні пари з уст, стоить на порозі й гуму жує. Постояв, подумав, і тиць нам по два пальці кожному. Словечка й далі не писне. Так, наче б знав батяр, що я, мов на вугликах, сиджу.

— Це ви, мабуть, так пізно зі школи повертаєтесь? — запитую.

— Ввій, каже.

— А як вам наука йде?

— О, сава!

— В Парижі подобається вам жити?

— Комсі-комса, віdpovідаe, ногу на стіл закинувши.

— Соромиться вас, — каже мати.

І мати не помилилася. Жоржик сікав і комсакав тільки так довго, поки ми не почали прощатися. А тоді, мов не той хлопчиксько став.

— А ви який поїзд берете?

Мене аж затрясло з радості.

— Ми, синочку, поїзду не беремо.

— А ввій, же комправ, — ви берете вуатюр.

— Комсі-комса, віdpovіdaю, та мерщій витягаю фотопарата.

Я віdfотографував Жоржика і з-заду, і збоку, і як гуму жує, і як ноги на столі тримає. Сподівався сатирку з фотографією помістити. Та яке нещастя трапилось: Всі кліші пересвітлені, одна чорна пляма на кожній.

Така ясність била від тієї дитини, подумайте!

ІРОНІЯ ДОЛІ

Гриць Хитрий коров у своєму житті не пас: своїх у його батьків не було, а сусіди — самі пасли, не потребували пастуха. Зате він уже з малого крутився в молочарні. Спочатку підлогу підмітав, потім центрофугу крутив, а згодом й молоко записував. Коли б не війна й не еміграція, то й відсотки товщу контролював би.

Коли б... Та війна вибухла й народила еміграцію, а еміграція на світ привела всі консеквенції: табори, УНРРА й дипіста Гриця Хитрого. Корови — створіння повільне й тупе, диктатури й колективізації не бояться, — на еміграцію не вийшли. Із спорошкованої сої, крути до судного дня, масла не зробиш. Тож Гриць Хитрий відразу мусив переключитися на фахового покійного діда Пилипа, хай з Богом спочиває, — почав чоботи латати дипівській братії. Роботи було чимало: воєнна шкіра тендітна, шляхи з України довгі, — постиралися підметки, позбивалися закаблуки. Стояли люди в черзі під дверми, читали напис синьо-жовтий: “Гриць Хитрий, шевський майстер, входити по одному!” Стояли сірі люди без титулів, стояли й з титулами — магістерськими, інженерськими й докторськими. Діставав Гриць Хитрий харчовий додатковий пайок від УНРРА, діставав і від людей сірих без титулів і від людей з титулами.

Що більше діставав, тим довші були черги й більш обмежені години прийняття. Де-далі вже приймав Гриць Хитрий тільки у визначені дні, а сам щораз частіше почав їздити до Мюнхену з набитими валіzkами — “студіювати”. Вкінці він

прийняв на челядників інженера Крапку і д-ра Пришву, і здав на них усю роботу, залишаючи за собою тільки нагляд над додатковими харчовими пайками. "За екзамінами — говорив — мені ніколи вашими шлапаками займатися!"

Минуло ще два місяці й дипісти, тиснучи під пахвами подергі чоботи, читали на дверях візитну карточку: "Григорій Хитрий, доктор філософії, приймає тільки приватні відвідини. Робітня передана шевським майстрям Крапці й Пришві, блок 4, кімната 35".

Дипісти, відомо, народ мало тактовний. Зараз таки на візитній карточці домалювали д-рові Хитрому шевське копито .Призвичаєний до культурного середовища, доктор ще того самого місяця переселився до іншого табору, відомого із своєї аристократичності, — біжче культурного центру і бібліотек.

За науковою роботою, мов батогом тріснув, проминули д-рові Хитрому три роки скитання. Вікувати в таборі не будеш. Прості люди, хто до копалень, а хто в лісоруби — роз'їхались. Людей науки ніхто не потребує — бідькається д-р Хитрий.

Та на те він і Хитрий, щоб порадити собі! Всунув німецькому баверові дві пачки американських цигарок і зголосився з оригінальним свідоцтвом фаховості на пастуха до Канади.

Подаючи папери сказав:

— Чи ж не іронія долі? Вчиться людина роками, щоб оце в пастухи записатися. І навіщо мені мої дипломи!?. .

І КОЖНОМУ ЗАСЬ, І КОЖНОМУ ЦУР

Були колись на українській землі поляни, сіверяни, уличі... Народжувались, билися поміж собою й умирали. Сильніші винищували слабших, розумніші перехитрювали дурніших. Десятками років, століттями. І так створилася нація, спершу руська, потім козацька, а далі й українська.

І була нація поділена ворогами на східну, західну, північну, південну. Зривалися світові хуртовини, вороги винищували ворогів, серед боротьби й переслідувань нація перетворилася у моноліт, збиралась докупи землі полянські, сіверські, улицькі.

Але окремо від нації заіснувала еміграція. З тією ж самою мовою, з тією ж самою культурою, з тією ж самою історією.

Тільки що нація існувала й кристалізувалась століттями, а еміграція всього тільки роками й десятиліттями.

І що в нації починалось кристалізування з полян, сіверян, уличів та всякої іншої дрібноти. В еміграції ж іде процес у відворотному порядку. Вийшовши із моноліту, з території без внутрішніх кордонів, еміграція поділилась спершу на східну й західну, потім ще на православну і католицьку, на уенрівську, гетьманську, бандерівську, мельниківську, угаверівську, двійкарську і т. д. і т. д. І кожна з груп ділиться ще на східну й західну, на поліщуцьку, волинську, буковинську, гуцульську, подільську і тощо, і тощо. Й поділилася подільська група на

північно й південно-подільську. І поділилася північно-подільська на теребовельську, збаразьку, тернопільську й гусятинську. І поділилася південно-подільська група на чортківську, заліщицьку, копичинецьку і борщівську...

І кожна група скликає з'їзи, і кожний з'їзд вибирає президію, і кожна президія має свого президента і кожний з'їзд вибирає управу і в ній ще одного президента, контролю комісію і товариський суд. І має кожна контрольна комісія свого президента, і має кожний товариський суд свого президента. І кожний з'їзд вирішує видавати свій альманах, і для кожного альманаха покликується редакційну комісію і має редакційна комісія ще й свого президента. І в кожному альманаху будуть фотографії усіх президентів головної організації і всіх її філій і усіх її уповноважених в США, в Канаді, в Австралії, і в Німеччині, і у Франції, і в Еспанії, і в Монако, Ліхтенштайні й Ангорі. І писатимуть в альманахах письменники, і не письменники, ті, хто уміє писати й хто не вміє, усі кого вузенька землиця породила. І фотографії будуть в альманахах зірок найясніших на небозводі копичинецькому, теребовельському і борщівському, і паціківському. Чим вужчі обрї, тим ясніше світитимуть зірки.

За паціківськими зіrkами не видно вже зірок борщівських, за борщівськими не видати — чортківських, за чортківськими померкли тернопільські. А де ж ви зорі галицькі, волинські, буковинські! А де ж ви світочі всееміграційні, всеукраїнські!

І не розрізниш уже президента паціківського від борщівського, борщівського від чортківського, чортківського від тернопільського. І не буде різниці між редактором альманаха копичинецького й редактором "Свободи".

І перекинеться спеціялізація з районів на села, із сіл на кути, з кутів на роди. І зредагує врешті кожний Гриць Пиркатий альманах про себе й про свою Грициху. І буде собі сам президентом і редактором. І контрольною комісією і товариським судом. І наліпить на альманаху фотографій своїх, Грицихи й Грицинят. І розкаже всі свої пригоди з тaborів унрівських й ірівських і всі свої сни.

І кожному зась, і кожному цур!

АЛЕРГІЯ

Ну й дожились ми з вами часів, що й казати! Ще кілька десять років тому слово “алергія” тільки в медичних словниках згадувалось. А тепер, кого не зустрінеш, на алергію терпить. Коли не він сам, то вже обов’язково дружина чи подруг.

Пограсувала собі алергія по всіх наших частинах тіла, погуляла по всіх органічних і неорганічних продуктах, а тепер ось на духовість нашу еміграційну перекидається.

А реакція на духову алергію така ж, як і на фізіологічні: Реагуєш, скажімо, проти свіжих фруктів чи квасної капусти, то ще пів біди-лиха. Наїсися м’яса з картоплею, і задоволений. Але ж, май вас, Боже, в своїй опіці, коли розвинулась у вас алергія проти своєї власної шкіри. Не життя вам тоді, а горе!

На лихо, серед української еміграції саме духовна алергія проти своєї шкіри найпоширенішою стає.

Наша преса, ролю носа виконуючи, всіх членів від голови до ніг обнюхує. А що в цьому носі партійних дірочок безліч, і кожна з них на якусь іншу субстанцію вразлива — то ніс наш еміграційний національний весь час чхає. Чхає на “католицизм”, чхає на “православіє”, чхає на новий календар, чхає на старий, чхає на “східняцтво”, чхає на “західняцтво”, чхає на “петлюрівщину”, чхає на “гетьманати”, чхає на “бандерівців”, на “мельниківців”, на “лебедівців” і на

“культ-обмінників”. Що не нюхне, все йому зрадою й агентурністю заносить...

Ніс розбух, очі сльозами позаходили. Пілюлі не допомагають, застрики — безуспішні.

Була б одна рада: з власної шкіри вискочити. Пропадає, нехай, згангренізоване ледащо!

Та з власної шкіри вискочити ще ніхто із смертельних не потрапив! Без хребтів люди живуть й інколи високі пости займають. Без розуму пошанівку в суспільстві зазнають. Але, щоб шкіри власної хтось визбувся, — нечували. Коли б комусь це й пощастило вдіяти, глянути на нього гайдко було б.

Так, ось, і терпіти нам прийдеться наш власний запах до віку. Терпіти і пчихати.

УЯВІТЬ СОБІ, КОЛИ Б ТАК...

Уявіть собі, коли б так:

По всій широкій Україні весь хрещений і нехрещений народ загуторив би нараз чистісенькою українською мовою — жодного “да” й жодного “вот” і крізь сон не вимовив би! I набрався б той народ відваги такої, що на весь голос говорив би те, що думає, і двоцалевими буквами виписував би те, що говорить...

I влада така настала б державна, й обласна, і районна, яка б те, що хто не скаже, добряче всміхаючись, вислухувала б, і те, що хто напише, стотисячними тиражами друкувала б, на всі мови світу перекладаючи. I церкви усі, як Свята Софія, щирим золотом були б покриті. I пан-отці всі мітрами були б нагороджені. I пані-матки на приходства були б понасаджувані. I в'язниці всі на дитячі ясла були б позамінювані. I добробут такий настав би, що кожний своїх родичів на еміграції відшукав би та посилки їм слав би з добром таким вишуканим, якого й на нью-йоркській П'ятій авеню не знайти...

Прийшов би тоді редактор еміграційної газети боєвої до своєї кімнати, сів би за свого стола дубового і просидів би, голову важко похиливши, пів днини. А пополудні велів би скликати на раду редакторів, і співробітників, і секретарок. I сиділи б усі так до півночі, голови похиливши й слова не промовивши.

А по півночі головний редактор сказав би до редактора не-головного:

— Напишіть щось!

І відповів би не-головний:

— Що напишу?

— Напишіть, що говорити в Україні українською мовою Москва наказала!

— Писав уже.

— Що пілюлі на характерність і відвагу емведисти роздавали, силоміць ковтати примушували!

— Писав уже.

— Що Москвою наказано за кордон подарунки слати, собі від рота відриваючи... Що емведисток пані-матками понасаджувано!

— Писав уже.

— Так пишіть тоді, що людей тероризують, до працідної нації признаватись примушують, що молодь у церкву нагаями заганяють, що немовлят у тюрми позамикали...

— Писав уже...

І гробова тиша після цієї розмови запанувала б. І похилили б важкі голови редактори, і співробітники, і секретарки. І просиділи б так три дні, і три ночі.

А четвертого дня вранці редакційний Іvasик вістку приніс би, що в Києві письменника Революційного розстріяли. І засіяли б радістю від вуха до вуха редактори, і співробітники, і секретарки.

А Іvasик гукнув би: — Пріма апріліс! — тай зник би, гунцвище!...

Коли б так!...

Але пілюль на характерність ні тут, ні там ніхто не винайшов. І “воткають” там, і “велкають” тут. Писати є що і радіти є чим редакторам боєвим. Й пріма-апрілісів не треба!

ЮВІЛЕЙ

Якщо у вас є трохи зелененьких, то відзначити ювілей — для вас дрібниця. Вам, що посвятили для ідеї двадцять чи тридцять років свого цінного життя, досить посвятити ще зо дві десяточки й поставити на стіл декілька пляшок із закускою, натякнувши в гурті приятелів, що це саме стільки й стільки то років, як я вперше...

Після такої заяви серед приятелів робиться рух і змісця засновується ініціативний комітет, який підготовляє академію. Звичайно, все діється у великій таємниці перед вами, шановний ювілянте. Тільки на декілька днів перед урочистістю зайде до вас найбалакучіший з друзів, що йому припала честь виголосити на академії промову, та проситиме розказати йому дещо про ваші життєві подвиги. Все це він добайливо записуватиме на карточці, за якою на святі шукатиме, зайкаючись, по всіх кишенях.

Для вас залишиться вдягнутись у чорне вбрання й сорочку з твердим передком й засісти на м'якому фотелі. Чемність вимагає, щоб ви й прослезились у найзворушливішій хвилині, коли в привітанні порівнюватимуть вас до Тараса Шевченка на засланні або до Мойсея, який веде свій народ через пустиню. Очевидно, що при кінці академії вам слід забрати слово й пообіцяти безмежно щасливій публіці, що проживете посеред неї, на народній ниві, ще стільки років, на скільки дозволить милосердний Господь.

Коли ж у вас зелененьких, а з ними й друзів немає, то з ювілеем куди складніша справа. Ініціативного комітету ніяк не склеїте, хіба що із синів та внуків, якщо Панбіг вчасно поблагословив вас ними. Коли ж ні, то прийдеться вам відзначати ювілей у вашому найвужчому родинному крузі, вдоволяючись ювілейною промовою дорогої вашої дружини, щось на зразок: “Не витримаю, смерть собі заподію. Двадцять ро-
ків терплю вже це пекло...”

Зрештою, це формула необов’язкова. Вона залежить від темпераменту і вдачі вашого “вузького родинного кола”.

Після такого родинного святкування, досить дати в пресі комунікат-подяку:

“Не маючи змоги особисто відповісти на численні привітання й телеграми, що наспілі з нагоди моого ювілею, складаю цим подяку приятелям, знайомим та всьому українському громадянству...”

Практично й дешево — всього кілька десять центів за слово. А популярність — запевнена. Ще й декілька телеграм та листів за день-два приб'уться. Одні з підфальшованими датами, а інші — просто з вибачуванням, що за безліччю справ і обов’язків не встигли вас на час привітати.

НАРОД МИ УВАЖЛИВИЙ

Мене і вас батьки навчали: — Затямте, діточки, завжди в житті до людей чесні й уважливі будьте! Ну й виросли ми з вами такі, як бачите нас, — собі й народові своєму на лихо!

Є в мене сусід — поляк. Людина образована, інтелігентна. Говорити б з ним годинами, не втомило б. Та ось проблема — на якій мові з ним говорити? Я розумію польську мову, він розуміє українську. Виходило б, кожний міг би говорити по своєму. Переключившись дещо, сусід й українською потрапив би не гірше, як моя польська. Та ось тут чесність перешкоджає. Моя чесність.

Зайду я до сусіда до хати — там його дружина і батьки, українською мовою незвиклі говорити, — не починатиму по своєму. Сказали б, — невихований. Тож язика ломлю, потом заливаюся, але говорю по польськи.

Зайде сусід до мене. Гість прийшов, — не привітаю ж його українською мовою. Нечемно було б. Отож знову обидвоє з дружиною на польське переходимо.

На дорозі зустрінемось, — сусід балакучіший за мене. Зразу ж з польська почне. Не буду ж я українською відповідати, — люди зглядатимуться, що на різних мовах до себе говоримо. Подумають, що демонстрація якась!...

А ви, ось, дивуєтесь, що, відвідавши Україну, частенько російську мову чуете. Це ж і є та чесність, якої нас з вами батьки навчали.

Росіяни, як-не-як, гості в нас, на Україні. Ну й якже так до гостя на своїй землі тай українською мовою говорити. Неуважливо було б. Байдуже, чи він до тебе до хати зайдов, чи в уряді ти з ним справу маєш, чи просто на вулиці зустрів. Гість скрізь є гість.

Расовими прикметами ми не дуже так різнимось поміж собою. З лиця і не вгадаєш — українець це, чи росіянин. Ото ж, зустрівши незнайомого, боїшся, щоб часом не вразити, то й починаєш мовою гостинного господаря. Звісно ж, частенько буває, що й на свого співвітчизника натрапиш. Тоді ти починаєш з ним уважливо, щоб не образити, а він з тобою уважливо, щоб не образити. Так і поговорите з собою на російській. А поговорили раз, то наступним разом, зустрівшись, знов же так розмовляти будете. Хай і дізнаєтесь, що він співвітчизник! Раз він до вас своєю рідною мовою не говорить, не будете ж ви його вчити. Нечемно було б. Може й на демонстрацію виглядало б!

Могло б здаватися, що засади чесності всіх зобов'язують в однаковій мірі. Та це неправда. Народи, як і люди — один трохи грубоватий і це йому входить, навіть приємний з цією вадою у товаристві буває. А другому, наче б присуджено, завжди гнутись.

Писалось недавно в пресі, що біологам пощастило хромозоми розділити. Хромозом чесності певно також виділено. Попробувати б нам тепер українські чесності хромозоми проміннями національної гордості насвітлювати. Можливо, нову породу пощастило б вирости — за пів століття, чи, може, швидше...

ЕКСКУРСІЇ

Інформуючи про створення при Українському Вільному Університеті — Робітної науково-дослідної спільноти професорів, деканат права УВУ написав: До участі в праці запрошено також і членів професорської колегії, які перебувають на відпустці в різних державах поза Німеччиною”.

Ростемо, ще й як ростемо! Мов блинці з пшеничного борошна. На полі науки державні нації переростаємо. Вони нас грішми, а ми їх методами перемагаємо. Вони мільйони доларів викидають на влаштування одного кабінету, а ми просто наших професорів у живі кабінети шлемо. А живим кабінетам начхать на штучні, ось що.

В штучному кабінеті візьмете грудку чавуну і розглядаєте під мікроскопом, бо очам нікуди дивитись, така малеч. А ось у копальні — спеціалізується, скільки вгодно. Що відлушиш джаганом скелю, нові горизонти відкриваються.

Та це ви, мабуть, думаете, що ми геологів та інженерів — гірників у копальні шлемо. Бач, які ви — методи не забагнули. Наше УВУ це не якась там Сорборна чи якийсь інший Оксфорд, де б геолог саму тільки свою геологію бубнив, а на молочарській центрофузі — чистий пень. Тим бо ж ми й беремо Захід, що енциклопедистів виховуємо.

Ми агронома шлемо в копальню: Поглянь, братчику, що там під землею діється! А інженера-гірника ми в готель “Асторію” екскурсуємо: Спробуй, серденько, на шістдесят-

му поверсі почистити вікна, тоді й своє гірництво викладатимеш із вищої точки зору! А ти, математику, вулицю позамітай, свіжим ранковим повітрям прохолоди голову, Архімедові взірці повиписуй мітлою! Лісному інженерові в голярні намилювати бороди не зашкодить, бо знатиме, що не тільки ліс, а й борода росте! Викладач бухгалтерії для прибирання поліжничої клініки, мов створений. Бо ж життя не спеціялізація, а жива енциклопедія. Вродиться там щось, то зараз його й порахувати треба, і пеленки за ним висушити, фізичні правила стосуючи, і молочарські знання примінити... А скільки ж то порівнянь насунеться на голову літературознавцеві, бочки із сміттям з цілого блоку виносячи. І скільки соковитих слів він собі засвоїть для майбутньої педагогічної праці!..

Я в заклад іду, що коли Софійські дзвони самі заграють, ми, позбиравши з екскурсій професуру, таке УВУ поставимо, що на нього тільки самі закордонні академіки в студенти будуть записуватися. І то не один при вступному екзамені провалиться!.

ОСЬ-ОСЬ І СТАВ БИ ДОЦЕНТОМ!

“Переселення професорського складу Українського Технічного Інституту (УТГІ) представляється в цифрах так: У Німеччині залишилося 12 професорів, 9 доцентів, 9 лекторів; До ЗДА переїхало — 226 професорів, 27 доцентів, 41 лектор і 15 асистентів; До Канади переїхали 3 професори, 2 доценти, 3 лектори; до інших країн переїхали 7 професорів, 3 доценти, 9 лекторів і 4 асистенти (“Канадійський Ранок”).

Прогрішився я, любенькі, признатися сором. Мерзенний покидок я, ось що. Членом нації назватися негідний! Подумайте тільки: У своїх мислях недостойних, в глибині душі захованих, я до частини української науки з легковаженням ставився, рідні звання й дипломи нижче сорбонських розцінював. До інженерських і докторських праць своїх рідних науковців довір'я не мав.

Дякуючи комунікатам, проголошеним в заокеанській пресі, прийшло поневчасне прозріння, але заслуженої карі все таки не пощастило уникнути. Три дні я постив, свою помилку пізнавши, три повні ніченки на просі на колінах простояв. А третьої доби, над досвітком, здрімнувся. І сон тоді мені приснився такий жахливий, що його ні вам, ні нашадкам вашим, до дев'ятого покоління включно, не бажаю.

Ото ж сниться мені ,що в мене під носом, на вогкому ґрунті, всього три волосинки росте, а тут дипломний іспит з

годівлі курят треба складати. Стою під якимись дверима, в двох двадцятькаркових зошитах вісімсеместрові виклади стискаю, а ірівські штанята трасуться, як навіжені. Аж двері рипнули і грімке: — Інженерний кандидат Точило! — пронеслося. Входжу, братчики, триособову комісію побачити надіючись, а тут переді мною заля на сто метрів завдовжки, ціла катедрами заставлена. А за кожною катедрою по три професори на фотелях, та по три доценти на кріслах і по три асистенти на стільчиках. І всі вусаті, та пузаті, та лисоголові, — окуляри на чола попідсовували й очиська в мене повліп-плювали. Дивлюся, а з професорського складу виділяється п'ятдесят спеціалістів по яйцепнанню. Присунулись до мене з катедрами й хором, на чотири голоси, ставлять перше запитання:

— Скажіть, інженерний кандидате Точило, які ми роди яєць розрізняємо?

Вирахував я курячі, гусячі й качачі, та й замовк. А комісія дивиться, брови насупивши. Я сконцентрував думку та ще й поділ на твердо й м'яко варені, докидаю. Дивлюсь, а ректор махнув рукою і комісія хором прорецитувала: — Добре!

Славити Бога, думаю, та знов, як осиковий листок, трясуся, вилонювання нової кількаадесячленної комісії спостерігаючи.

— Скажіть, інженерний кандидате Точило, яким зерном курей годується?

— Спліснілим, відповідаю, домашні практики згадавши.

— Добре, — комісія в чотири голоси відповідає.

— Значить, складу я іспит, — нишком думаю та вже з меншим страхом на вилонювання третьої комісії по хворобознанню дивлюся.

Присунулося їх з катедрами може сотня, може зо дві та контрабасами, уніsono, ставлять третє запитання:

— Скажіть, інженерний кандидате Точило, як пипоть у курки лікується?

Мені серце радісно забилося, бо так і стало перед очима, як моя матуся здирає пипоть, курку між колінами

тримаючи. Хочеться мені це виспівати світлій комісії, щоб дістати відмінну ноту, а тут язиком не можу рухнути. Враз піт мене обливає, бо чую, що не дипломний кандидат Точило я вже більше, а просто створіння курячого роду та ще й з пиптем у дзюбі. А тут весь півтисячний професорський збір рецитує хором:

— Здерти! ...

І тисячка колін мене стискає, і тисячка рук до дзюба преться.

Так я і збудився, мокрий, дипломного іспиту не витримавши.

А було б так мило звучало: Дипломований інженер М. Точило! Може б і в доценти були запросили. Та бачите, не довелося!

ЛЕДЬ НЕ ДІЙСНІСТЬ

Мені Семен Партийний своїх снів не розказував і з мріями своїми не звірявся. Його щоденника я також не читав. Та бачу в ряди-годи його шляхетні, замріяні очі, притінені серпанком туги. Ні сліду в них минулих переживань чи теперішніх вражень. Обидвома сіренськими зіницями вони потонули в майбутньому. В тому третмливо — радісному, до безтями щасливому менті, коли з пообідної дрімки збудить Семена Партийного його п'ятилямпovий “Філіпс” голосом Неньки-України, що кликатиме:

— Повернись, Семене! Повернися моя незабутня, невіджалувана дитино, герою моїх бурених днів!..

Семенові заб'ється молотом серце. Семенові поллються слози, затрясуться руки. Не спатиме нічку, не спатиме другу — майно пакуватиме. Валізи ременями обв'яже, дубові скрині зализом окує. А з міністерств та консулятів дзвонитимуть безупину телефони. Підпліве яхта із синьожовтими фотелями й малиновими занавісами. А там на європейському континенті спеціальний поїзд ждатиме. М'якенькі фотелики колисатимуть, дівчатка в полтавських жупанцях пропонуватимуть медок на мальованих підносах, у різьблених, срібних чарках. Стільки й зупинки поїзду буде, що у Карльсфельді й Міттенвальді, щоб мармурові таблиці вмурувати на пам'ятних місцях, де Семен Партийний, на гіркій скитальщині поневіряючись, сухий унрівський пайок діставав, і де діставав мокрий. А далі помчиться блискуча машина, маєм закосичена: через

Мюнхен, і Зальцбург і Віден... Обмине Братіславу і під гори, під Карпати, попнеться. Семенові заблісне сльоза в кутику ока, мов дорогоцінна перла заблистить. А серце барабанами заб'ється.

На кордоні України замайорять три брами. Перша брама з колючого терня, — кожна тернина, одне скитальче горе. Друга тріумфальна брама з лілей сніжнобілих — кожна лілея одна сльозина за Україну-неньку пролита. А третя брама із троянд запашних — кожна троянда, це мрія золота.

А за трояндою брамою почесна сотня віддасть почесть Семенові Партийному, — три сальви із задимлених у боях рушниць. Командант хотітиме передати командування, але ж Семен подякує: — “Спасибі, діточки, завчасно ще. Втомувся, бачите, дорогою!”

І поїзд, поминувши Перемишль, на головному двірці у Львові зупиниться. А там уже оркестра трамваярів заграє марша, голова Тимчасового управління привітає хлібом-сіллю і голова міста передасть золотого ключа на підносі.

Семенові Партийному й прослезитися ніколи буде, хіба що вже на пуховому ліжку, в готелі Джорджа.

А раннім-ранком несміливий гудок Каделяка під вікном пригадає про нові обов'язки. Дві сотні голов урядників поклоняться, вітатимуть нового воєводу. Єдине тільки місце особистої секретарки дискретно залишиться ще незайняте. Із запертим віддихом ждатимуть вибору найкращі дівчатка, але ж на ніодну з них воєвода й не гляне. Сидітиме сумний і невеселий, підперши рукою струджену голову. Десь аж під нечір з львівської радіовисильні нестиметься безупинний за-
клика:

— Сем колінг, кам — кам, Мері!

БУВ Я ВІЛЬНОЮ ЛЮДИНОЮ!

Я був колись на канадській землі вільною людиною. Ів, що смакувало, одягався в те, що подобалось, жив там, де вигідно було.

Тоді ще всі мої приятелі і всі близчі та дальші знайомі бідні були, як і я. Хто чужі апартаменти чистив, а хто посуд по ресторанах мив. Якісь там власні підприємства нікому ще й не снились.

І тоді я був вільною людиною.

Але згодом почалося лихо.

Наперед мій далекий родич відчинив собі невеличку харчову крамницю. Звичайно, прийшлося підтримати родича. Став я тоді купувати за двічі вищу ціну зів'ялу городину, засохлі сири, старі м'ясива. По деякому часі захворів на шлунок. На щастя, тоді вже відкрив був практику краян-лікар і товариш-фармацевт відчинив свою аптеку. Коли в декілька років після цього прийшлося вирізувати шлункового боляка, це зробив уже знайомий спеціяліст-хірург. За гонорар, звичайно, торгуватись не годилося.

Син жінчиної хресної матері відкрив крамницю з чоловічими одягами. Грошей у нього не багато, вибір одягів невеликий. От і ношу я раз піджаки довгі по коліна, то знову рукави, які ледь сягають по лікоть. Ходжу також, вибалувавши очі, в сорочках із вузькими комірцями, — бо знайома пані має склеп із білизною.

Мій приятель Степан спеціялізується тільки у важкому альпіністському взутті, отже я все літо проходжу в “бергштайгерах”.

На кожний “вікенд” купую декілька пляшок віскі, бо мій кум має горілчане представництво. Прийшлося покривати ще добрий дах і цементувати подвір’я, бо й ці дві спеціальності знайшли своїх представників серед кола людей, в якому обертаюся. Незабаром муситиму продавати свою хату, з якої — до речі — я зовсім задоволений, і купувати іншу, бо приятель відчинив бюро продажу реальностей. Знайома пані, яка має подорожнє бюро, вже дивиться скоса, бо я ось десять років не виїжджаю за межі свого міста.

Донедавна знову я також безсумнівно, де по смерті лежатиме мое тіло, бо далекий родич швагра моєї дружини має похоронний заклад і давно вже покладає на мене всю свою надію. Але ось справа починає в мене трагічно комплікуватися. Оце ж бо і шкільний друг плянує зайнятись самаритянським погребенням мертвих. Зустрівшись під церквою в неділю, сказав: — Я певен, що ти мене підтримаєш!

Ну, ѿ порадьте ж мені тепер, людоњки, як це мені розділити свої тлінні останки?!

ЖАЛЬ ТВАРИНКИ!

Ex, та коли б то нам з вами тай свого супутника земного мати. Ось такого, як це американці запустили, щоб по всьому світу телепередачі слати. Висить собі на горизонті, не ворухнеться.

А ми б такого тай над Україною завісили.

Тай ще б нам до нього й лорнету таку, якою й комашинку на землі доглядіти б можна. Та яка одночасно за кожним сантиметром рідної землиці слідкувала б.

А ми б тільки сиділи й стежили б, чи не коливнеться хоча б стеблина яка в Рідному Краю. А помітили б коливання, то зараз би...

Ex, і забув я, пробачте! Тай коли б нам до всього цього ще й гучномовець такий потужний, що його найглухіше вухо по всій землі тай почуло б!

Тоді ми тільки помітили б порух, то й заволали б: — Гляньте, люди, стеблина коливається!

І на крик наш усі слідчі собаки схопилися б. Котра вправо кинулась би, котра вліво. А ми б їм гукали: — Подуріли ж ви, чи що? Біля Кобиляк ворушиться, а ви ж на Печихвости рветесь!..

Ex, коли б так! Мрія одна, тай годі.

Багаті нації й супутники мають і далековиди, й гучномовці. А ми ж еміграційний народ — бідні. Сидимо по то-

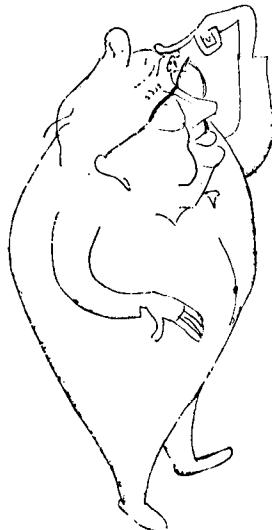
ронах та вінніпегах і тільки очі жмуримо й вуха прадідівським звичаєм до землі прикладаємо. А тут авта безупину шумлять. Що почуєш?

Інколи чужий якийсь журналіст приїде з-за моря, чи свій хтось, одержавши листа, щось довірливо на вухо шепне і тоді ми пробуємо й собі гукати. Через мікрофони в читальні, або почерез радіовисильні льокального засягу.

Ну, ще й у газетах пишемо. Але ж газета — повільна штука. Заки в Україну доб'ється, місяць минає. Та й там ще десь по спецфондах заплутується. За той час стеблинки вже не в Кобиляках, а в Барановичах коливаються.

А слідчі усі собаки тай у Кобиляки мчаться, ноги задармо зривають.

Жаль тваринки!..

БОГОМІЛЬНА ТВОРЧІСТЬ

Молились наші прадіди просто — і ті з університетами, і ті, хто й грамоти не зінав: За батьків усопших — “Отче наш...”, за дітей — “Отче наш...”, за дощ — “Отче наш...” і за краще свого народу те ж саме “Отче наш...” Печерні бого-мільці проказували по 40 разів “Господи помилуй” на кожному зернятку чоток. Це було давно, ще до трагічної “діяспори”, яка порозганяла нас по котеджах, бонгалах і Флорідах.

Звичайно, ми надто багато світу вже бачили й порозуміннями забагато, щоб старими формами користуватися. Тай і не личили б вони народові дипломатичному.

Коли трапляється з молитвою виступити, свою власну складаємо. Оригінально, творчо й корисливо буває. До тексту “Отче наш-у” чи “Богородице Діво” не багато свого додаси. А при вільній творчості чого вже тільки наговорити не можеш!?

“Пом’яни, Господи, душу раба Твого Василя, який нашу організацію (тут подати назву, адресу й телефон) щедрими пожертвами підтримував. Пом’яни, Господи, його дружину і дітей, які його діло будуть продовжувати. Пом’яни і присутніх тут усіх, які в серці своєму леліють шляхетний намір скласти в пошану пам’яті покійного свої багаті датки. Поверни їм, Боже, пожертвоване сторицю, щоб більше мали і більше давали. Амінь”.

На громадських чи кредитових зборах, де нова управа вибирається, можна б покористуватися таким текстом: “Дя-

куємо Тобі, Боже, що дав нам змогу тут зійтися й нашим виборчим правом скористатися. Дай нам світлість ума, щоб вибрати управу під кермою людини чесної і непідкупної (тут назвати своє прізвище), яка з посвятою і безкорисливо нашу дорогу установу вела б роками й десятиліттями. Амінь”.

Застосувати можна інколи в гніві богомільному й текст на зразок пророчих прокльонів: “Побий, Господи, силою Своєю ворогів Твоїх...” Зваживши на всі неприємні можливості тутешніх досить суворих законів, краще в цьому випадку прізвищ не називати, обмежившись тільки дуже докладним і кожному зрозумілим описом нелюбих нам людей, організацій чи політичних угрупувань.

На кожному ювілейному з'їздові випускників народної чи середньої школи зробить дуже гарне враження молитва:

“Дякуємо Тобі, Боже, що нашу школу зберігав так довго, поки випустила у світ нас — шляхетних і геніяльних, які стались сметанкою свого народу, борцями за його права, безстрашними провідниками, що ім тільки жорстока доля перешкодила покласти свої буйні голови на жертвовнику свободи. Покірні Твоїй волі, ми передали наші прапори тим, хто на Рідній Землі виконує наші заповіти. Амінь”.

Скажіть, яке закам'яніле око втримається, щоб не випустити слозу після такого моління! А молодь наша, як гордо вона глядітиме після цього на подвиги своїх батьків!

Талановито, зворушливо і не без глибоких традицій. Чейже ж і в св. Письмі розказується, що, крім Господньої, складалися і свої власні молитви. Либонь фарисей був перший, хто молився: — Дякую Тобі, Господи, що я не такий грішний, як отой митар, що там під дверима...”

А МИ НЕ РОЗСВАРИМОСЬ!

Ми знаємо їх — большевиків, хочутъ нас розсварити! На те ѹ приїжджають сюди групами ѹ одинцем. Ходять по хатах, влаштовують вечори, примиляються. А ми не розсваримось! Які б хитрі вони не були.

Дивлюсь оце під церквою, стойть Лука Петренко. Аж в дрож мене кинуло. Та ще ѹ людям увічі дивиться, сміється. Наче б нічого ѹ не сталося. А зустрічався і з Коротичем, і з Драчем, і з Павличком. Коли б не те, що вирішив не датись спровокувати, я ѹ словечка не промовив би до такої підлоти. Але, перемігши себе, підходжу, і здоровкаюся, і тричі цілуюся з празником Воскресення.

— Христос воскрес! — кажу. Воскресне ѹ Україна!

А він — “Воїстину воскрес!” — відповідає. А про Україну ѹ ні чичирк.

Мене ж відразу і в лютъ кинуло.

— Знюхався вже — кажу — із советчиками ѹ Україну заперечуєш?

Я думав він протестуватиме, вибачатись. А він ні словечка. Відвернувсь тільки та до когось там заговорив. Наче б мене біля нього ѹ не було б. Ех, коли б так не Великденъ та не те, що вирішив не датись спровокувати, я б тебе провчив би!...

А ось Галина Шутка об новісіньке авто сперлася. На чиї гроші вона його собі справила! Недавно з України повернулася. Каже, що старенького батька відвідувала. Знаємо ми ті відвідини!

До неї я вже й не підходжу. Знаю ж, що нерви не витримали б. Але вона сама зачіпає:

— А що це ви, Петре, й похристосуватись не хочете?

Ось якої. За три неділі вже й агітатора з неї зробили!

Коли б не Великденъ і не те, що постановив не датись спровокувати, далебі не підійшов би. Але підходжу й навіть усміх на вустах видушую.

— Пробачте, кажу, христосуватись не можу, нежить маю. Погода змінила.

А на те вона й не запитана:

— Немає, як у нас в Україні. Два тижні тому була — вже дерева розвивались. А пташки як гарно там співають!...

Я ж все таки людина вихована, і Великденъ, і спровокувати легко не даюся.

— Ви б були краще там залишилися, як такі милі вам червоні жайворонки!

А її тільки в жар кинуло, устами нервово поворухнула і замовкла.

Наткнувся я ще на Марка Горішного, який ось нагло за подорожниче бюро взявся (Легко так ліценцію дістав!) і “дешеві подорожі в Україну” рекламує. Цьому то я вже без обиняків сказав, що думаю про нього — вислужника московського!

Додому прийшов, аж голова розболіла. Полежав годину, а тепер за статтю візьмуся. До всієї свободолюбної преси розішлю. Поіменно нап'ятнув всіх петренків, шутків і горішніх. І всі організації, які залишають їх досі своїми членами, і всі церкви, які дозволяють їм пороги свої переступати!

Хай знає ворог, що ми бачимо його підступні ходи. І знає нехай наша суспільність, що засіяно її не лиш коротичами й драчами, а й рідними агентами, які тільки й чигають, щоб нас розсварити.

Та ми не розсваримось!

АМБАСАДОРСЬКА ЗНАТЬ

Скільки нас — амбасадорів України, самим нам — амбасадорам невідомо. Пробували вже не раз себе порахувати, завжди збивались з рахунку. По прізвищах підете, то спочатку легко вам приходиться: Ступа, Шило, Дратва, Сало... А до Саламахи дійшли — Саламаха, виявляється, вас не розуміє. Про українців зроду не чував! До Реєнного прийшли — здавалось би, людина, як і всі люди: не вища і не грубша, а рахувати її за двоє приходиться: для українців він Реєнтий, а для англомовного світу — Раєрсон. Постішаєте, щоб Кульбабу на список покласти, а з нього, виявляється, вже тільки Кулл залишився, а баба, Бог зна, де поділася... Ну й проблема, як його записати — за цілу людину, чи лише за половину?

Амбасадори, пробачте за слово, не скотина, щоб їх на вагу рахувати, а однак — вага в них далеко не однакова. Як звикли про це говорити наші “старі емігранти”: один вартує стільки то, інший — онтільки, а цей зовсім нічого не вартує!

Діло тих амбасадорів, які нічого не вартують, або мають вартують, невелике. Ім доводиться репрезентувати Україну тільки на своїй вулиці та перед своєю Фесею. Натомість ті, хто багато вартує, ці репрезентують стару неньку і на Флоріді, і на Гаваях, і в Європі, і на світовому конгресі.

Амбасадорське бідняцтво народжується, одружується та помирає непомітно. Коли б не пожертви, зібрані при тій нагоді на еміграційні фонди, ніхто про це й не знав би. Ко-

ли ж народжується амбасадорська знать, духівництво з трьох континентів з'їжджається, щоб її хрестити. При одруженні їх на рушники саджають, тричі довкола престола обводять, благословенства від усіх блаженств відчитують. Про їх смерть всі газети сповіщають, не тільки їхні діла, але й здогадні пляни та нездійснені мрії згадуючи.

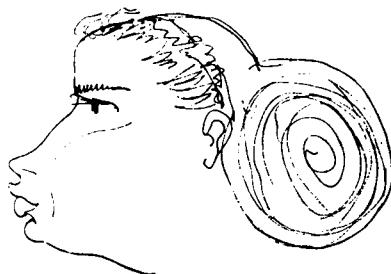
Достеменно так, як це звикло бувати в дипломатичному світі. Хіба цікавить когось, що десь там заміняли чи відкликали амбасадора Ліхтенштайну, або що народився син в амбасадора Угандин?! А ось уже з американським послом — інша справа. Він тільки гикне, вся преса сповіщає: У посла США нестравність!

Та будь ви серед політичної еміграції малюсенький, як Андора, але дипломатичний статус вам усе одно належиться.

Хто зна, коли б ми так усі заодно стали, то може й значка ДК (Дипломатичний корпус — прим. Ред.) на автах для всіх нас домоглися б. Дипломатична знать хай мала б ДК з великих букв, а ми з вами вже й малими вдоволилися б.

В кого авта немає, той значок на піджака чи на пальто почепив би. Читали б іншомовні люди та розступалися б:

Дипломата йде!...

МІЖ ДИПЛОМАТАМИ

Дипломати, звісно, тільки з дипломатами живуть. Амбасадор Панько Політичний здавна з Клепком Горліцкім дипломатичні взаємини підтримує. Ще з часу, коли обидва в Судбурах, в "майнах" працювали. Правда, останніми роками рідше зустрічаються. Пані Гандзя і Ядвіга частіше обмінюються принагідними нотами, "польську" ковбасу в того ж українського м'ясара купуючи.

Пленарні засідання дипломатичного корпусу відбуваються регулярно тільки в українській та польській Різдва й Великодні.

Амбасадор Горліцкі являється тоді в амбасадорів Політичних не тільки із зацною дружиною Ядвігою з Гралюф Горліцкою, а й з консулами — Мацеєм і Ружичкою Гавендами й першим секретарем амбасади — старим парубком Адамом Конецпольським.

Стискаючи руку Адамові, амбасадор Панько Політичний обов'язково запитує: — Так що ж, пане Адаме, все ще не одружилися? Коньца Польські, значить, вам і не уникнути!...

На застеленому вишиваною скатертю столі порозкидані домашні печива, шинка й пляшок напоїв з десяток, ото ж жарт амбасадора сприймається тепло. Сказавши, про форму, "Цілуру руці", гості ентузіастично користуються українським звичаєм, щоб тричі вицілувати рум'яне личко пані господині.

Розмова ведеться українською мовою. Так прийнято здавна. В Судбурах, в майнах, придалося було Горліцькому колишнє перебування "на кресах", в Старому Краю. Дружи-

на ж Ядвіга і пані Ружичка Гавенда працювали за “доместік” в українських давніх емігрантів. Єдиному пану Конецпольському приходиться важко налагувати язика.

Гости їдуть і п’ють, на дипломатичні ранги не зважаючи та інтегральність своїх кордонів респектуючи. Ноти погідні, святкові. Разом співають, разом чудові весни в Старому Краї згадують.

Аж десь по випорожненій четвертій пляшці, Горліцько-му пригадується, що, як не як, а він на цьому засіданні польську річ посполиту презентує.

— Гай, гай, — починає мелянхолійно ломаною польщиною, — мали ми колись хати і землі. Пограбували нас, з торбами пустили...

— Не гарячися, Клепку, — пробує втихомирювати пані Ядвіга — ось піді в сусідню кімнату, покладися... Боже миць, порядна людина така, поки не нап’ється, а там в голові йому мішається!

— Хто напився! — перекричує амбасадор Клепко. — Наплювати мені на цю руску горілку. За горілку, думаете, ми вам, русинам, нашу землю віддамо. Ген аж до Києва заберемо, від моря до моря Польшу розтягнемо!

— Ви, пане Горліцькі, — починає стиха амбасадор Панько Політичний — мовчіть, як до мене говорите. Я розумію мої господарські обов’язки і розумію, що ви, як свиня, напились, але ж коли не замовкните, таку вам ноту вціджу, що не позираєтесь і на своєму Мазовщу. Колоніст паршивий, знову йому українського сальця забагається. А зась!

— Не сперечайтесь — пробує годити консула, пані Ружичка, — ні польського, ні руського на “кресах” нема, все москалі забрали. Цьотка, ось, у Львові була. З двірця просто на ринок побігла. В Канаді ще відгрожувалася, що на своє місце піде і коли руську якусь купчиху за страганом побачить, то за коси виволіче. І що ж думаете? Голе каміння застала: ні польських, ні руських перекупок. За театр, кажуть, їх переселили. Але до того вона вже претензій не має, не її район...

— Знищили нас, з торбами пустили, гайдамаки! — вже плаче амбасадор Горліцькі. Аж на Помор’ї своїх колоністів насаджують, Матку Боску з Ченстохови забрати хочуть!

— Не плачте, пане Клепко, — пробує потішити його консул Мацей Гавенда, — а самому йому слізки так і котяться, — ксьондз-кардинал Вишинські Матки Боскої не дасть! Не дасть, Клепку, навіть коли б Матка Боска сама на Україну хотіла повернутися, не дасть!

— А я кажу, що дасть, все віддадуть! — скиглий амбасадор Горліцкі. — Вишинські від Шептицьких далеко не відбігли. Вишинські — українець, Гомулка — українець! Матку Боску русинам віддадуть!...

Горліцкі плакав, Гавенда плакав, а секретар амбасадорський, пан Адам, бігав довкола стола і безупину повторював: Конець-польські, Конець-польські...

В кутку кімнати, підпершись обидвома кулаками, сидів побілілий амбасадор-господар, Панько Політичний. Його за рам'я притримувала пані Гандзя, бо щохвилини зривався: — Ножа дайте! Я вам покажу гайдамаків, я вам покажу гайдамаків!...

Після сильної кави, товариство дещо заспокоїлося, але добрий настрій вже не повернувся.

Коли б це так між звичайними, смертельними людьми, взаємини були б зірвані після такої зустрічі раз назавжди. Не так воно серед дипломатів.

Наступного дня подзвонив п. Горліцкі і сказав, як і завжди, по українськи:

— Добриденъ, гайдамако!

— Добриденъ, ляше!

— Каже жінка, що дуже ми там вчора політикували.

— І моя щось таке каже...

Обмінялися приязними нотами й вирішили на польські свята зустрітися в Горліцьких.

— Та тільки політики мені більше не чіпайте! — сказала пані Гандзя.

Наївна яка! Це так, як коли б футbolістові сказав би, — футбола не зачіпай. Нога сама підскакує!...

БЕНКЕТ

У Новосілці свято: Мері Бриндзя виграла контекст популярності часопису “Слава не поляже”. З цього приводу відбувається в народному домі бенкет.

Посеред президіяльного столу сидить у пишній блакитній сукні Мері, — круглолиця й розложиста, як яблуня. Через груди в неї перевішена золотиста лента з дбайливо виведенім написом: “Слава не поляже!” Ліворуч Мері — новосільський мейор, а праворуч — місцевий посол до парламенту та заразом міністр закордонних справ країни, яка десять років тому прийняла нашу славну контестантку в число своїх громадян.

По другий бік міністра пан Терентій Штука, новосільський кольпортер газети “Слава не поляже”, який що тільки вручив нашій Мері переможний трофей у формі трипільської керамічної вази та передав міністрові вітання від усіх живих, мертвих і ненароджених українських емігрантів, які повсякчас готові віддавати неньці Україні свої буйні голови й достойному пану міністрові свої виборчі голоси. Заля гримить заглушливими оплесками, а пан міністр, піднявшись, зворушило стверджує, що цими п'яти сотнями голосів він напевно знову переможе свого конкурента, який ось там скрутчився при кінці президіяльного столу. Закінчуючи офіційну частину святкування, міністр складає на чолі місс Мері символічний поцілунок для всієї новосільської свободолюбної громади.

мади, за що чарівна королева негайно віддячує відбиткою своїх малинових уст на міністровому комірці.

По цьому, як це завжди буває після полохливих хвилин інтимності, між королевою популярності й міністром настає довга, клопітлива мовчанка. Міністр вже навіть хоче покористуватись нею, щоб, вибачившись невідкладними державними справами, покинути бенкет, коли враз Мері, перемігши вроджену дівочу несміливість, звертається до нього несподівано серйозно:

— Дивно, але так воно є, що нині тут я королева, а ви тільки міністр. Та й скажу вам щиро, що люди всяке на вас виговорюють. Є й такі, що вам заздрять. А я вам не заздрю. Бо коли б так про мене, то закордонними справами я не хотіла б займатися. Воліла б уже майни, чи пошту, чи навіть ескімосів. На фабриці маю вже тих закордонних справ вище своїх вух. От, писали газети, що ви оце їздили до Польщі. А я присягну, що ви й досі так поляків не знаете, як я знаю. От, спробували б хоч один день вибути з Ядвігою — голова вам тріснула б. Або послухали б італійського шварготання, або побачили б, які хитрі греки. Кажу вам, коли б я була міністром, я б з такими дипломатичними зв'язків не підтримувала б...

Так то одна по одній Мері приходила всі Об'єднані Нації, сухої ниточки на жодній не залишаючи. І лише Францію зачепила, Терентій Штука, який колись шоферував у Парижі, обрушився і, відкашльнувши, твердо перебив:

— Хоч ви, місс Мері, і королева сьогодні, то я вам заперечу. Я ось маю в своєму гаражі і француза, і німця, і шкота, але нічого на них сказати не можу. Люди є люди. Бувають злі і бувають добрі. І на те ви дипломата, щоб говорити з добрими і говорити зі злими...

Десь там при бічних столиках сиділи на бенкеті адвокати, лікарі і професори. Але ніхто з професорів контесту не зробив, і ніхто з адвокатів кольортажем не займався і жодна докторова титулу королевої популярності не здобула.

З цього мораль: Коли хочете міжнародні проблеми вирішувати, кольортуйте газету "Слава не поляже".

ОАЗОНЬКА НАША ВСЕНАРОДНА

Є на американській землі еміграційній Оаза всенародна. Гора, як і всі довколишні гори, доріжка — як усі гірські дороги — вузька й вибоїста, і дерева, як усі інші дерева. Ви присягли б, що все в Оазі таке ж, як скрізь: природа й люди. Та насправді воно ніяк не те.

Ось, кажім, ви співак по професії. Заспіваете поза огорожею Оази, то все одно, що співали б в опері якісь у Чікаго чи Торонті. Жодна українська душа про вас не почує. А виступите на сцені в Оазі, хай ви тільки соліст новополіківського парафіяльного хору, то спів ваш так мило залоскоче вухо всенародної оазної преси, що слава про вас рознесеться по всьому еміграційному світі.

Або музика ви — аматор. Поза Оазою тільки на скрипці терликаєте, всі сусіди ватою вуха затикають, а в Оазі ви майстер-віртуоз.

Підтоптані панове стають там всееміграційними спортивними чемпіонами, кімнатні малярі маєстрами, підстаркуваті дівлі — королевими краси.

П'єш горілку вдома, чи в будь-якому іншому еміграційному буфеті, то й здоров'я собі псуєш, і гроші протрачуюш, і встид народові своєму приносиш. Не те ж воно в Оазі всенародній. Не горілка там у барі, а з самого Євшан-зілля есенція. Вона й освідомляє тебе, українська людино, і здоров'ю твоєму допомагає і громадянином-будівничим майбутнього нації тебе робить.

Погода, і вона не така ж дійнде, що в Оазі. Сонце поза Оазою пече, мов навісне, а в Оазі воно ніжне, мов рученьки дівочої дотик. І дощ, який поза Оазою зовуть негодою, в Оазі освіжає, холодить і мрії народжує. І мороз там не мороз, і повітря цілючішого на всьому світі не знайти вам.

Мова твоя, емігранте українського роду, як тільки в Оазі з'явишся, славитиметься чистотою і милозвучністю, хоча б з неї в тебе лих “дві слова” залишилося. І прізвище твоє, яке давно загубив ти на емігрантському шляху, повертається до тебе назад, як тільки переступиш оазну загорожу.

Ще під горбом, до Оази не доїхавши, запитають тебе, як зовешся, то й не зажкнувшись: — Макітраєр! — відповіси. А тільки огорожу переступиш, то зараз і незапитаний кричиш: — Макітра я, братчики, з діда-прадіда Макітра!...

Та лихо тільки, що в Оазі життя свого не проживеш. Деякі маєстри все літо в Оазі просиджували, звучанням імені свого насолоджуючись. Але й вони, восени виходячи, зараз таки на брамі сіріли, з позолотки отрясались. Ну й Макітра щоразу в Макітраєра переміняється, як тільки Оазу покидає.

Хтось, кажуть, вже гормони придумав, які набуті в Оазі характери й славу утривають. Їх на щурах вже й на морських свинках перевірили.

Та чи пан Макітра дозволить їх собі прищепити, сумніваємось. Кар’єрі можуть пошкодити!

АНУ Ж КАЛАТНЕ?!

Як тільки з'явилися були в пресі перші вістки про “літаючі тарілки”, я так і відразу подумав, що добра нам від них не сподіватись. Друга мав колись, що в його хаті тарілки літали, з бандажів сердега так і не вилазив.

Ці ось, як досі, то тільки небес і боліт тримаються. Нікого ще не пошкодили. Стадами літають — малі з великими. Тарілчані матері, як видно, ще не відважуються дітвору саму пускати. Інколи непорушно у повітрі висять, немов велики очі. Машини це, чи істоти, розумне воно — чи дурне, наразі не збагнути.

А все таки моторошно. Ану ж бачить, ану ж думає. Чого доброго ще й думки читатиме!

Ось, ви, наприклад, самі одні вдома з дружиною, нараджуєтесь, аж тут вам із кутка в стелі око дивиться. Ви його мітлою зняти хочете, а воно тільки кінчик мітли зарожевило, наче веселка, і далі дивиться. Ви фарбою замазати хочете, а воно крізь фарбу дивиться. Дірку вибили, а воно на дірці сидить.

Або з сусідкою зустрілись. Слово по слові їй вона вас в хату на чашку кави запросила. Настрій романтичний. Та не встигли ви їй пальто скинути, а тут над вами око з'являється.

Або ось кількою з вас кампанію на якийсь там культурний, харитативний чи визвольний фонд закінчили й гроші поміж національні цілі розподіляєте. Діяльність, сказати б, інтимна, і чужим усім до неї зась. А тут над вами око висить і настирливо дивиться.

Або ви політик, народний діяч чи священослужитель. Традицій бороните, а тут над вами око висить. І непевні ви: читає воно ваші думки чи не читає. Звичайно, що це мото-рошно. Особливо, коли ваші переконання із словами не по-криваються. Ану ж воно це знає і тільки терпить. А там може колись терпець увірветься і по голові калатне. Хай і не по-турбує смертельно, тільки злегка пошкодить, але ж на очах народу. Сором!

Скажете: — Я тільки з думкою про Україну труджуся! — а воно, капосне, калать вас по голові. Скажете: — Мої руки чисті! — а воно гуп вас в голову, аж свічки засвітяться.

А коли згодом збиретесь кандидувати на посла, чи радного, чи на президента якоїсь організації, тоді виборці старі й молоді заглядатимуть, скільки то гудзів у вас на голові набито. Плястичну операцію зробите, а воно вам нового гудза наб'є в час найбільшої передвиборчої промови, на очах всієї публіки.

Як стверджують очевидці, то ці “тарілки” покищо тільки в районах аеродромів і військових об'єктів показуються. З українських установ, як виходить, то наразі лиш станиці Канадського легіону, Першої Дивізії і Карпатських Січовиків можуть чутися загроженими.

В приватних домах навіть найбільш боєвих членок організацій, як досі, тарілки ще не з'явилися. Вікон все таки на розтіж відчиняти ми не дораджували б. І всім діячам сидіти з непокритою головою навіть на закритих зборах не рекомендували б. Ану ж калатне! Капелюх все таки охороняє.

ДИТИНА МОЯ, КРОВ МОЯ!

Виріс у мене синочок — життя мое, надія моя. На два метри виріс, плечистий такий, кремезний. Тай голова ж у нього яка! Математичними здібностями обдарована. Одного кроку не зробить, наперед не порахувавши.

Так і не знаю, як це він у нас такий вивівся. В батька вдався, чи що?

Закінчив оце наш синочок середню школу й стали ми родиною всією розмишляти, на який факультет поступи б надії нашій.

— Може б на архітектуру? — пропоную несміливо.

Подумав наш синочок, порахував і каже:

— Гроші на будівлях непогані можна б заробити, але ж — може трапитися, будівля тобі завалиться, й плати, брате!

Мудра ти, дитина, — думаю, а вголос кажу:

— А коли б так на фармацію записатись? На всіх отих пілюлях не один уже маєтку доробився!

— Так краще вже на медицину! — сам синок пропонує. Довга наука, правда, але ж коли вже на хірурга виспеціялізуюєшся, то тільки ріжеш, а долярові соточки тобі, наче трачиння з-під пили, сипляться!..

Ото ж був би наш синочок доктором став, коли б були саме смітрярі не застрайкували. Виявилось, що по десять тисяч долярів на рік мають і дванадцять впоминаються.

Приходжу я оце додому, а синочок наш, надія наша, з олівцем над газетою сидить і калькулює:

— Знаєш, тату, щоб на хірурга вивчитися, в кращому випадку, треба б мені сім років часу. Хай коштує це тебе тільки по 3.000 доларів на рік, — понад двадцять тисяч доларів піде. За той же час, подумай, смітярем я біля 80.000 зароблю!..

Так ось синочок мій в смітярську юнію поступив. Ще й мене намовляє:

— Досить, — каже — на тій писанині ти часу змарнував! Хоч пізно, можна ще переключитися. Є ж бо такі смітярі, що баньки із сміттям двигають і є, що лиш на возах сміття втовкають!!..

По півночі, коли біля наших дверей затримується смітярський вантажник, я гордо через вікно спостерігаю надію мою: плечистий такий, кремезний.

І роду свого не цурається. Якої б гори газет не назбиралі, завжди на горі наша рідна преса пишається. А колись тут прибігає, задиханий:

— Знаєш, тату, ідею маю: — Почнемо з тобою плястикові мішки на сміття з нашими вишивками продукувати. В самому лиши Торонті кількасот тисяч мішків за рік розійдеться. А що вже казати про Вінніпег, Едмонтон, Чікаго...

Дитина дорога! Так і бачу тепер, що в нім кров пливе моя, амбасадорська!

ДОВГОМУ ТРУДУ, ДОВГЕ ВІДЗНАЧЕННЯ

Що піонерське життя не солодке, це кожний знає. Особливо ж важке було життя перших українських поселенців серед лісів і степів Канади під кінець минулого та з початком нашого століття. Наші піонери не тільки що подолали всі труди й невигоди, але ще й діток вивели таких, що згодом міністрами, сенаторами, послами та мейорами поставали й досі мови своїх батьків не цураються.

За це їм слава належиться, і пошана, і, звичайно, ювілейні святкування. Сторічні, двістірічні й тисячні. Та поки діждемось сторічних, наразі 75-річні відзначаємо.

З'йшлись ось представники численних організацій новопациківської української громади і програму ювілею склали. Звісно, коли б влаштовувала святкування одна тільки якась організація, то програма була б проста на одну-дві години. Але ж, як сказано, святкування влаштовували всі організації, а їх у Новопацикові стільки, що зірок у Молочній дорозі. І голова кожної з них хоче виступити, і хорожної хоче заспівати, й молодьожної хоче затанцювати, і дітвора зожної хоче віршика сказати.

Тай, правду сказавши, чому б собі на таку приємність не дозволити. Це ж вам не святкування якихось роковин чи єйсь смерті чи народження, коли то людина була і її раптом не стало, або не було її і раптом з'явилася. Сімдесят п'ять років піонерської праці це таки сімдесят п'ять років. Нічого

собі шматок часу і труду. Логічно, отже, що довгому важкому трудові годиться присвятити й довге, важке святкування.

Надів, отже, голова об'єднаного всеорганізаційного ювілейного комітету на свою голову широкого протисонячного бриля, голови кожної окремої організації понадівали й собі брилики з дешо вужчими крисами, а дружини їх захопили сонячні парасольки, й випровадили запрошених піонерів-сесніорів на голу площу, під пекуче сонце, щоб згадались їм розпеченні сонячною жарою прерії, та давай до них промови виголошувати та давай їм показувати все, що з них розвелось: всі хори, всі танцювальні гуртки, всі школи, усіх міністрів, сенаторів і мейорів, всі церкви, організації і партії. У зворушливій колекції показано також свяtkovій громаді всіх тих, які втішаються виборчими голосами піонерів і їхніх нащадків: достойних гостей-політиків, міських радників, депутатів, контролерів і проче, і проче.

Піонери стогнали, потом обливалися, ціпками підпиралися, але, так сказати б, і тут на своїх стійках вистояли і висиділи. Дехто навіть і до бенкету діждався і піонерську грамоту зумів одержати. І жоден не зімлів. Тільки одного члена почесної президії з бенкету винесли. Мабуть був це новоприбулий, або представник якоїсь іншої, не української козацької нації, не звиклий до наших традиційних святкувань.

Десь біля півночі новопациківська свяtkova громада розійшлась, піднесена на дусі і ще більш загартованана. Всього тільки по восьмигодинному святкуванні. Одна година святкування за кожне одне десятиріччя піонерського труду, — це аж ніяк не забагато.

Сторіччя, значить, відзначатимемо десять годин, двістіріччя — двадцять. Цього ювілею нам з вами ледве чи вже діждатись. Але ось тисячоріччя хрещення України в нас за плечима і вже від сьогодні мурашки по тілі бігають на саму тільки згадку його святкування.

ПРО ТЕ, І ЦЕ, КУЛЬТОБМІНУ НЕ ВИКЛЮЧАЮЧИ

У кожного еміграційного покоління є свої критерії оцінки вартостей. Серед старих емігранток критерієм бували золоті окуляри. Перстені, браслети й грубі ланцюжки на шиях — це, так сказати б, річ звичайна, старокрайова. А от золоті окуляри — щось зовсім особливе й небуденне. Бо ж по перше — не всякому стрічному Бог зору вкоротив, а по друге — видумайте ж іншу прикрасу, щоб нею так успішно приятелям і ворогам попід самі очі виблискувати. Не папуаси ми якісь, щоб золоті кільця в носи й варги насилювати!

Звісно ж, і в цьому шляхетному звичаю бували надущиття. Хто там золоте обрамування на звичайні скла почав накладати, а якісь доробкевичі умудрились навіть на ніс накласти золоті окуляри померлій бабуні. Вся староемігрантська громада обурилась. Бо ж бабуня, царство їй Боже, до смерті самої жодних скел не вживала, ну й кожний знає — жодною докторкою чи “лоєркою” не була!

Та ось прийшла нова еміграція. Їй уже окулярами чи золотими зубами не заімпонуеш. Озублення дискретне, порцелянове. На очах — лінзи. Дорогими хутрами більш кокетують, як чваняться. Під церквою зустрінеш, очі опускають, — святі та божі. Все в них обраховане і все на своєму місці.

Позмагатись, чому ж би ні. Але тільки, так сказати б у своїй сфері. Бо ж хіба ж інтересно важкому богатиреві із якоюсь там курячою вагою дужатись?

В докторів Задриносів завжди дужання у найважчій категорії, доступне тільки спортивній еліті. Зaproшення до-

вірочні, телефонні, — два тижні наперед. Змаговою площадкою, чи рингом, є довжелезний, квітами прибраний стіл у ідалльні. Кожна деталь господинею заздалегідь обдумана під час попередніх неспаних ночей. Сьогодні ось застосовано новий прийом: побіч важких минулорічних кристалів виставлено на стіл щойно закуплене важке срібло. Враження колосальне. Наче індійські змійки, загіпнотизовані шляхетним блиском срібла, гости мружать очі й штовхаються ліктями, обмінюючись тільки скрупими, шептаними коментарями. Дехто просто таки мовчить, прикусивши заздрісну губу. На першому місці засідає пані Ова (в мужа вчений титул і 200.000 дол. у банку), біля неї праворуч Ий — добре просперуюча обезпеченева агенція (на жаль, тільки магістр!), ліворуч власник м'ясної компанії, без шкіл і титулів, але вже — кажуть — до пів мільйона дотягає. Далі ж обабіч столу низка Ов та Ив, хто з контактами, хто з титулами, чи із щасливою комбінацією обидвох, аж врешті на сірому кінці вбога родичка з подругом (ні конт, ні титулів, розпізнавчий знак — позичений мінковий комір), що до них господарі й гості особливо поблажливо й підкреслено лагідно усміхаються. Знайте, не гордимо!

Коли очі присутніх починають звикати до блисків фляконів, тарілок і чарок, застосовується ще один приголомшуючий прийом: у білих фартухах виходять з кухні із навантаженими підносами — дві автентичні, худі англійки. І тут усі прикушені губи зриваються у спонтанному оклику: Ох!.. Дистингований господар кидається до англійок із перепросинами, що — як воно не ... “сопрі”, але гості розмовляють на чужій їм мові й перекладачів, на жаль, не вдалося влаштувати, а далі сповіщає гостей, що передбачений був й наливач напитків — алабамський мурин, але в наслідок поганої погоди джет із ним не прибув.

Зчорги одинцем і стадами починають з'являтися на столі риби усіх морів і птиці та звірятта усіх континентів, з фазанами й мусами включно — варені, смажені й прилікані, одні одними начинювані, одні другими попихані. І кристалеві чарки наповнюються коньяками, скачами й водками.

Ще десять-дводцять хвилин і настрій починає мінятися. Конта й титули вирівнюються, вартість кристалів починає

нає оцінюватись уже не за блиском, а за їх вмістимістю. Завертаючи сп'янілими очима пані Ова оповідає сусідові брудні дотепи, якийсь добродій признається Овій, як то він купував докторський титул за баварське сало. Інший проворний Йй саме хоче використати нагоду, щоб в сусіда-лікаря одержати безплатний діягноз на свою недугу, але господиня дому — очевидно бажаючи дати гостині інтелектуалістичну позолотку — пропонує гостям висловитись на тему культобміну.

І тут присутні відразу поділяються на дві групи — прихильників і ворогів культобміну. Пані магістра, яка розказувала щойно грубі дотепи і пузатий власник найбільшого конта готові хоча б і зараз помінятися з Україною усією своєю культурою. Декілька Ових й Іїв також не від того, щоб собі щось культурне заміпортувати. Хтось улесливо пригадує, що всі кристалі на столі виключно тільки імпортовані.

— На жаль, не з України! — реплікує скромно господиня.

— Україна не вийшла ще з епохи глиняної культури! — кидає псевдо-доктор.

— Не кажіть, — перекрикує його власник крамниці із багатим відділом кераміки — культура однаково може проявитись і в кристалах і в глиняних горшках!

Пані дому вносить із сусідньої кімнати грубий гуцульський ліжник.

— А це ось бачите з України! Ми післали до Львова три хустини, а вони нам в реванш — килима!

— Це, розумію, зразковий приклад шляхетного культобміну! — кричить під оплески присутніх якийсь Йй.

— За такий культобмін і я підписуюсь! — вигукує власник обезпеченевої агенції, який досі висловлювався проти всіх форм коегзистенції. — Скажіть, будь ласка, пані Ова, на яку адресу слати хустки, я хоча б і зараз пошлю, хай присилають килима!

— І мені адресу!

— І мені...

На цьому місці пані дому задоволено стверджує, що культурне товариство завжди знаходить спільну мову, а підхмелена Ова зразу ж починає пісню “Де згода в семействі...”. І несутсья в зимову ніч з-поза золототканих грубих котар шикарного бонгала, перетикані тостами пісні, щоб десь аж під ранок закінчитися традиційним “революційним” гімном “О пів до другої години”.

Хіочучи, худі англійки витирають символи нової еміграційної доби — блискучі кристалі. Задоволені, бо й “овертайми” вийшли непогані, й не нудьгувалось їм цієї ночі, хоча й без перекладачів.

БУВ КОЛИСЬ ЛЮТИЙ МІСЯЦЕМ ПРОТИАЛЬКОГОЛЬНИМ

Був колись лютий місяцем протиалькогольним. У старім Краю був. Чимало в нас старосвітського бувало. Їздили молоді люди по читальннях, пропагували абstinенцію, — наче б кращої роботи не було б. Пан-отці проповіді виголошували: Алькоголь нищить здоров'я, алькоголь руйнує народне майно!..

Аж ось на еміграції показалось, що не нищить, і не руйнує. На перше-ліпше прийняття підіть, переконаєтесь. Все здорове та черстве, рум'янцями лиця пашать. Хворі хіба б так хіхотали і так обіймалися!

А скільки то вже галь всенародних та храмів Божих алькоголем збудовано. Гимни на його честь писати б! Коли б на мене, то при вході до кожної галі поклав би напис: Алькоголь мортгеджі платить!

При рідних школах бари позакладав би. Хай учится дітвора замолоду, яким чином гроші на народні цілі збирати. Ще й обов'язковий курс алькогольного виховання впровадив би. І не тільки по школах, а й по молодечих організаціях. Один день в році, от, наприклад, Свято Івана Купала (як-не-як мається тут до діла з плинами!) — Днем алькоголю проголосив би.

А для старшої громади хай уже зреабілітований місяць лютий — алькогольним місяцем залишається. Це ж час карнавалів, а яке ж то танцювання на самій тільки содовій водичці?! Тай загалом морозець щипає, чарчиною загрітись треба.

Можна б у лютому і один-другий всесвітній з'їзд влаштувати. Особливо ж молодіжний. Високих представників політичного світу можна б запросити. І, звичайно, напитків не жалувати. А чей же колись трапиться такий, що під охотою нашу самостійність визнає.

Загалом я б радив усі громадські святкування тіsnіше з алькоголем пов'язати. От, хоча б наші численні поминальні академії. Вийшов би голова святкового комітету на естраду, піdnіs би дрижачою від зворушення рукою чарку вгору та проголосив би: Вип'ємо, святочна громадо, за світлу пам'ять отакого то героя (чи пророка — залежно від роковин)... І вся громада піdnесла б вгору чарки, а опісля спорожнила б одним душком. Зворушило було б, не одна сльозинка потекла б!

Тоді й залі пусткою не світили б!..

Завдання й перспективи такі широкі, що давайте Алькогольне Товариство закладемо. Спершу при якійсь Спілці, чи Союзові, а далі там і усамостійнимо його в окрему організацію. Гей, тож то членства наберемо!

Можна буде навіть видавання своєї власної алькогольної бібліотеки почати. Тепер ось всякі Сіграми напитки у формі книжок випускають. З чужими написами, з чужими кольорами.

А тут вам, уявіть тільки, горілчана “Бібліотека Ми і Світ” появилася б. Грубезні плинні томи із золотими буквами на блакитному тлі.

Можна б це й англійський підзаголовок поставити: Ми і Світ, юренієн віскі!

Тоді то лютий з березнем — місяцем доброї книжки сполучимо, проалькогольний двомісячник зробивши.

От, інтересно буде. Давайте, хто перший з наших читачів передплату пришле. Тай і про пресовий фонд, не забуйте, просимо!

Я Й КОНТАКТИ

Запицуетесь, яке мое ставлення до контактів? — Відповідаю: Посереднє! Отже, ні позитивне, ні негативне, а посереднє.

Звичайно, я — як і ви — на 100% заявляюсь за контакти із поневоленим українським народом. Та тільки із тою умовою, щоб поневолені мовчки терпіли, а ми їм щоб голосно співчували. Бо коли хтось там звідтіль не терпить, та ще й пробує нам тут щось говорити або й щось від нас хотіти, — то мені такий контакт не подобається. Хай пропонував би його й поет неаби який талановитий!

В принципі я не проти поетів та письменників, — погано не розумійте! Вони мають велику атракційну силу по своїй смерті. А вже розстріляні, то прямо неоцінені для своєї нації. З живими, правда, інколи клопіт. Але ж цей клопіт компенсується саме перспективністю їх корисного майбутнього.

Коли йдеться про контакти із поневоленою Україною, то вони в мене, можна сказати, досить живі були досі. Тепер дещо тендітнішають, та — самі зараз переконаєтесь — не з моєї вини це діється.

Приїхавши в Канаду, я так зараз і нав'язав контакт із моєю Гапкою. Назвавшись тоді своїм власним унуком, я описав їй, як то мене розірвала на шматочки в німецькому концтаборі американська бомба та чесно запитав Гапку, чи не треба їй моєї допомоги. А Гапка, підписавшись дівочим прізвищем куми тетиної свахи, відписала: — Дякую тобі красно, унуку власного діда, розірваного на шматочки американською бомбою в німецькому концтаборі, за твоє добре серце. Але я нічого не потребую, все маю, дякуючи мудрій партії Леніна-Сталіна. Живемо з діточками в палаці, одягаємось в шовки та атласи, ласощами заїдаємось, шампанськими напиваємось. Сусідів ти не впізнав би, такі багатії. Пилип під Алма-Ату на прогулянку виїхав, кума Горпина над Обою пляжується,

а ми ожидаємо, який курорт для нас призначать. Коли приїдеш, разом полярне сонце оглядати поїдемо...

І так то Гапка щоразу мені якогось ребуса надсилала. А я запрошу бувало свою Ельзу й сусідів декількох до компанії, читаємо ці листочки, горілкою від горя попиваємо та співчутливі сльози втираємо. Я клянусь, було, під враженням, що наступного таки ранку посилку вишлю, а компанія вговороює: — Схаменіться, сусідо, не губіть своїх близьких. Хай радше вже природною смертю з голоду помирають!..

Дякуючи Ельзі, переболів я якось розлуку з родиною. Аж тут три місяці тому поштар листа приносить реєстрованого. Гляджу й очам своїм не вірю: надавець Гапка, та ще й моїм прізвищем названа, із селом рідним і номером дому на коверті. Дивлюсь в середину, а там під підписом Гапка ще й додане “твоя шлюбна дружина”. А лист весь, то про те тільки й розказує, як то “Сталіни й Хрущови нас до голого пообдирили” та як то “все поoblітало, дах тече, стіни пообпадали” і закінчується просьбою: “Допоможи, чоловіче, посилкою якоюсь, бо пропадемо!”

Ще й не дочитав я до кінця листа, як мене просто вдарила думка: Тут, брат, провокація! Бо де ж хто бачив, щоб просто так з СССР писати — на голову капає, допоможи, чоловіче! Та ще й підписатися під тим, та ще й номера хати поставити, та ще й моєю шлюбною дружиною назватись. Гапка — думаю — такого б не зробила. Ніщо інше, як енкаведистку якусь підставили, щоб Гапчиною рукою водила.

Та мене вони не спровокують! Хоч — кажу — в принципі я й не проти допомоги і не проти контактів. Але тут я вирішив і “хlopці” кажуть — краще треба мовчати.

Два листи вже писала, я не відповідаю. Як докучатиме далі ця енкаведистка, то сусіда попрошу, щоб по англійські від мене написав. Мовляв я — свій власний унук, на канадській землі народжений, дідової мови ніколи не вчився і ніяк не розберу, що там в листах тих пишеться. Може замовкне. А не замовкне, то й я мовчатиму. В суд вона не піде.

Бо ж Канада — вільна країна, де перед небажаними контактами береже кожного конституція.

А СВЯТИ ЧУДОТВОРЦІ ЛИХІ, ЛИХІ

Редактор Базграй Скорописенко засинає, як кожна європейська людина, мріючи про посилочки від коханої, незабутньої тети здалекої заморської країни чотирьох свобод. Сьогодні, під празник св. Миколи, його мрії більш оправдані, майже реальні.

Так і бачить вже посилку, заадресовану дорогою рукою. Навіть пробує зірвати стальну ленту, але лента довжиться, довжиться, сіріє і переміняється в довгу газетну шпалту. На хвилину його добрий гумор розвівається, Скорописенко замахується навіть, щоб своїм звичаєм, не читаючи, викреслити найдовший абзац, коли це чуються далекі, ніжні дзвіночки.

Серце ред. Базграя починає схвильовано битися. Дзвіночки голоснішають, св. Микола наближається. І де ж би це його посадити? — турбується редактор.

Годилося б на першу сторінку, над передовою. Та там уже Джансон з Гомфрієм розсілися. Хоч то й демократія, але ж турбувати їх із-за св. Миколи не дораджується. Передової статті, з-під пера видавця, яка крім четвертої шпалти на першій сторінці, ще й другої пів сторінки зайняла, теж не торкнешся. На третій — комунікати з обезпеченевих організацій, які всю еміграційну політику унапрямлюють. На четвертій — "Вісті з України", — як казав Руденський: Ніхто не знає, де по смерті буде! Залишається когось там із літературної сторінки викинути. Так і посадив редактор Базграй

угодника на літературну сторінку, напис “Св. Микола” терцією підручною зложити наказавши.

Посадив, відідхнув, та й нумо за друкарським чортиком шукати: Відомо ж, що нечисте завжди за св. Чудотворцем шляється!

— Ти тут, голубчику! — зрадів, чортеня з передової, з-під самих печінок видавцеві виймаючи. Геть мені, нечиста сило!

Прогнав чортика з першої сторінки, а він скочив на другу. Прогнав з другої, а він на третю, четверту, шосту... Аж в “Розшуки” загнався. Там то й погоня припинилася. Чисте воно, чи нечисте, десь сердешне на світі жити мусить! — вирішив ред. Базграй і на літературну сторінку повернувся, щоб у св. Чудотворця про здоров'я теточки в країні чотирьох свобод розпитатися.

А тим часом ротаційні машини гудуть, газету друкують. Святі Миколи вихром вилітають, сотнями й тисячами множаться. Дивиться ред. Базграй, приглядається і враз весь потом залився: з ротора не св. Миколи, а “Св. Мниколи” вилітають.

Подумайте тільки, на самого святого угодника всадилася нечиста сила!

А машини гудуть, гудуть, — святих чудотворців з нечистою силою помножують. А чудотворці — лихі, лихі. В руках самі тільки дулі.

Десь там, в країні чотирьох свобод, тета рада-раденька: Доляри, на посилку призначенні, вийняла, оглянула й знову в панчоху тисне.

ЗАПОВІТ БАБЦІ ЕЛЬЗИ

Фамілія Зібенмалькезе дісталася пакунок з Америки. Вперше від закінчення війни. Пан Гельмут п'яним від щастя кроком підійшов до поштового віконця з написом: “Закордонні посили”, дрижачою рукою підписав квиток і, мов коханець любку, скопив наперед себе невеличку, зашиту в полотно пачку. Йому на зустріч підбігли від входових дверей дружина Герта Зібенмалькезе і сестра Гельда, замужня Ценмальклез, та, підтримуючи обережно пакунок, винесли його на вулицю, де ждали вже з ручним візочком “батьківські погіхи”: найстарший Адольф, молодший Герман і найменша Гретхен.

Похід рушив серединою вулиці, посугаючись обережно вперед, обминаючи авта й каміньчики та пробиваючись поміж “Грюсготі” й заздрісні погляди прохожих. Святковутишу переривали лиш час-до-часу прихрипле Гельмутове “Форзіхт” й пискливе Гертине “Пас авф”.

Під хатою пан Гельмут закомандував: “Гальт!”, пестливо обняв пакунок і поніс до хати. За ним подриптали, підбігаючи, жінка Герта й сестра Гельда, замужня Ценмальклез. Дітей з виховних мотивів залишили на подвір’ї.

Тоді почалася зворушлива хвилина розпакування. Пані Герта остережно перетягла нитку, що нею було обшите полотно та, обережно випорюючи, змотала її на клубочок. Опісля Гельда, заливаючись потом, нігтями й зубами розв’язала “ехт-американський” шнурочок, що ним було обв’язане паперове пуделко. Решту розпаковував уже господар дому.

Виймав, дбайливо загорнені в папір консерви, а обидві жінки по кожному “об’явленні” викрикували, мов на команду: Кезе! Швайнєфет! Цукер! Гаферфльокен!...

Залишилася ще одна паперова пачечка, замотана в кусок шовкової матерії, а в ній обложена ватою й засушеними цвітками пушечка.

— “Ві нет!” — зідхнула Гельда, — це напевно чоколядя!

Але ні, в пушці був порошок — сіраво-сизий, не схожий на чоколяду.

— Без смаку! — сказав, попробувавши на кінець ножа, Гельмут.

— Спорожкований бульйон, — задецидувала, й собі лизьнувши, Гельда — Ехт американський суп! — сплеснула в долоні Герта.

Ввечері того ж самого дня засіла ціла фамілія Зібенмалькезе до стола, щоб вперше від війни з’їсти правдивого американського супу. Посолений, підперечний, закришений молодою петрушечкою — смакував знаменито. Отто Ценмальклез, чоловік Гельди, кропнув собі три тарілки і, коли б четверту були налили, мабуть, не відказав би. Гельмут, з’ївши, витер ложку кусником хліба, заявляючи, що суп був “пріма”.

Герта, роздобрухана смачною їжею, затурбувалася здоров’ям коханих американських родичів: тети Кунегунди й бабці Ельзи. Гельмут пішов навіть пошукати в пакунку, поміж паперами, листа. Але листа не було. Приніс його щойно наступного дня листоноша. Писала тета Кунегунда:

— “Найдорожчі! Дізнавшись про вашу адресу, негайно висилаю вам дещо з їжі. А рівночасно повідомляю вас про смерть нашої незабутньої, коханої матері й бабці, Ельзи. Умираючи, вона мала одне останнє бажання: спочити на баварській землі, в одній могилі з нашим батьком і дідом — Гайнріхом. Спаливши, за її бажанням, в крематорії тіло, я пересилаю вам у пакунку тлінний попіл (пушка, завинена в шовк, обкладена ватою і квітами!). Похороніть її з усіма почестями, як це вона заслужила своїм довгим, багатим на добрі вчинки, життям!...”

САНИТАРНО-ХАРИТАТИВНЕ СЕРЦЕ

Коти ласі на сало, а люди — на чуже майно. Ви не з тих? О, не говоріть! Скільки то разів вам тъюхнуло серце, побачивши на вулиці папірець, схожий на доляра, або бляшку з консерви, що нагадувала бранслету? Це ви так раділи, ма буть, що буде що занести до Бюра загублених речей, або на поліцію?!

А пані Любов Близня вдалася не така. Наче б її Панбіг не з глини, а з самого золота виліпив. Побачить, бувало, листочка, схожого на п'ятачка, то й не затріпочеться її санітарно-харитативне серце. Хіба, що з болю стиснеться за прикрість, яка трапилася якійсь християнській душі. Рідко, що правда, щастливо пані Любові щонебудь знайти з її коротко-зорими — мінус 5, очима. Та згиналася вона, хай Бог прийме, з шляхетною інтенцією нераз. Не раз також тицьнула пальцем у таке, що й згадувати прикро...

Мов золотоволосий хлопчина, струшуючи ніжні пеленочки мряки, усміхнувся осінній ранок. І спочив цей усміх на струнких віттях тополь і на ніжних листочках берізок. Пані Любов Близня йшла парковою алеєю горда, мов княжна, і вітерець кидав їй під ноги золоті листочки.

Дійшла до своєї улюбленої лавочки, сіла й вийняла книжку. Розгорнула, пошукала в торбинці за окулярами, — нема. Ніщо інше, як залишила їх вранці на столі, справджаючи в календарі — котрого сьогодні. Закрила книжку, посиділа, посиділа, тай потьопала додому тією самою стежкою.

Йде вона й глип, — блищається щось на сонці. Торкнула паличкою — окуляри. Оправа гарна, коли б ще один гачок

— присягнула б, що це її згуба. Оглянулася довкола за власником — нема. Не дуже то їй, правда, вигідно — їхати на другий кінець міста до Бюра загублених речей, пора б іти обід варити, та що порадиш? Санітарно-харитативне серце Любові Ближньої не могло дозволити на те, щоб через неї мучилася якась християнська душа.

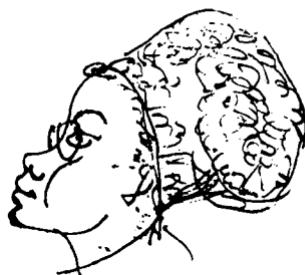
Знайшла Бюро, віддала окуляри і з почуттям сповнено-го обов'язку — повернулася додому.

Але ж Панбіг не всім платить за добрі діла вже на цьому світі. Своїх рідних окулярів пані Любов не знайшла ні на столі, ні на столику, ні по шухлядах. Перекинувши все дотори ногами, пані Ближня вирішила, що занесла “стара ідіотка”, до Бюра загублених речей свої власні окуляри.

Службовики в Бюрі всміхнулися один до одного, той молодший лобуз ще й значуче волосся поправив на чолі, але окуляри їй віддали.

Зворушила паню Ближню ця окулярна історія, нерви, мов посторонки, натягнула. Нічого дивного, що, ставши на своєму рідному порозі, пані Любов не стримала вже сліз, що полилися з її короткозорих, мінус 5, очей. Виймаючи з торбинки хустинку, щоб обтертись, вона тільки витріщила з переляку: разом з хустинкою вийнялись і її власні окуляри. Вони зовсім не були пошкоджені.

Забігла оце до мене й просила занести знайдені до Бюра загублених речей. Втрете іти туди встидалася, сердега.

ЧУДА МЕДИЦИНІ

Знайшли оце, кажуть, вчені речовину, яка не дає людському тілу визбуватися чужих органів.

Які ж то перспективи нам відкриваються, Боже мілій!

Уявіть тільки:

Йде тротуаром Микола Кузьмич. Статура ніби та сама, хід той самий й усмішка, начеб то схожа. А все ж будь то би зміна якась в обличчі.

— Здорові були, Миколо Кузьмичу! Щось ви помолоднішили, чи ваги, може, набрались?

— Та ні, хіба ж не здогадалися? Ось припадок з автом трапився, лице зчімхнуло. Лежу ото я в лікарні й лікарі заходяться знайти когось, хто б відступив мені свою фізіогностію. Але ж фізіогностії своєї хто визбуватися хоче?! Шукали, шукали, а там і кажуть: Звірину прийдеться піdnайти, бо ж не причепимо вам мерця кавалок під самим носом.

А мені було обридло те шпитальне лежання, тай і кажу:

— Чіпайте вже й тварину, але глядіть тільки, на Бога, щоб хоч трохи подібною на мене була, бо приятелі не впізнають.

Радились вони, радились. Примірювали щось, а там один, зайкаючись, каже:

— Не во гнів вам кажучи, Миколо Кузьмичу, на кабанця ви найбільше схожі. Є в нас тут в підручному хлівничку такий гладенький пацючик. І заріст такий же й усміх такий же!...

Хоч-не-хоч я погодився. І вийшло воно, бачите, не потішено!...

Приглядаюсь близче Миколі Кузьмичу, а в нього ж справді рильце. Зразу якось не помітив. Вусик рижий, сторчики стоять.

— Так і озублення вам виміняли, виходить?

— Еге ж, позаду мое, а спереду — то й справді, за слово прощайте, свиняче.

— Й не заважає вам? — кажу.

— Не заважає. Тільки що частіше, як бувало, моркви хочеться й порпнутись в грязюці інколи забагається...

*

Або ж зустріли б знайому добродійку. Лице таке яструбяче, як і бувало, але на шиї, замість зморшок, гладеньке хутерко норки виблискується. Кокетливо так хвостик відстасе.

Тож мимохітъ хочеться шерстинку погладити. А норка вам усією шерстю наїжилася і хвіст дугою став.

— Жива хіба? — питаете.

— Жива й моя! — відповідає добродійка й норчиним хвостиком помахує. Биті норки сьогодні кожна купчиха ноється, а ось я дала собі живу прищепити. І принялася, бачите. Під зиму виберусь в косметичну лікарню, щоб і накидку до плечей прищепили...

— А годувати її не прийдеться? — запитуєтесь.

— Що ви? — образилася. Хіба тільки, що горішків мені раз на день погризти хочеться, ось і все. Після накидки прийдеться по фунтові згризати...

*

Подумайте, любі, яких чудних часів ми доживаємо. Лиш швидше б ту речовину в лікарні передали. Я б тоді собі роги на лобі прищепив.

Навіщо? — питаете.

А щоб оборонятися перед героями моїх сатир і гуморесок, коли лаятись прийдуть.

Й ріжка одного на спині причеплю! Це проти тих, хто звик із-заду нападати!

ОКУЛЯРИ

Не така, здавалося б, і складна штучка: два скельця на дротику, — а закладаєш на ніс, мов вдруге на світ народився. Бо ж короткозорість і далекозорість — однаково бо-ком лізуть. Тут муху за родзинку сприймеш, а там, на сусідські груші задивившись, в таке ступиш, що й не згадувати перед людьми чесними. І це зло, і те — недобре.

Що ж тоді Петрові Івановичеві дивуватись, що на п'ятдесятому своєму ювілейному році терпець втратив і до окуліста вибрався.

А окуліст, як окуліст, раніш заки окуляри приміряє, запитання ставить.

— Ви, Петре Івановичу, які — коротко, чи далекозорі?

Коли б так Петро Іванович був простим чоловіком, невченим, то й просто відповів би — сяк, або так. Але ж Петро на всі чотири ноги кутий.

— Це, пане докторе, залежить, як у чому, та як коли. Перед війною гроші в банку зложив, подій не передбачивши й до дивізії зголосився. А років тому три під містом фарму купив, що тепер вдесятеро на ціні підскочила...

Бачив окуліст, що запитаннями до нічого не дійде, тай поставив перед Петром Івановичем купку окулярів, хай сам вибирає.

Згадав Петро Іванович, що його здавна сусідське щастя в очі коле, тай заклав на ніс чорні окуляри. Повів довкола очима, а скрізь сум і розпуха: атомові бомби йому просто на голову летять, советські танки Білий дім здобувають.

Скинув Петро Іванович чорні окуляри й рожеві надягнув. Враз земля в рай перемінилася. Брежнев з Джонсоном цілються, Щербицький — Стецькові прем'єрського фоторяту пропонує й на Петровій фармі ліс хмарочосів виростає.

Було ж Петрові Івановичу інших скелець і не торкатись. Та бач, закортіло ще ті в золотій оправі спробувати. Собі і нам на горе. Людина ж з нього була поважна, розсудлива. А тут нараз, немов сто бісів в нього вселилося. Як вам ногою не тупне, як кулаком не стукне. Всі окуляри порозбивав і, не заплативши, з лікарського кабінету на вулицю вилятів.

З того часу, мов не той чоловік став. До сторонніх ще сяк-так, нічого. А коли когось рідного зустріне: сестру, чи брата, очі враз кров'ю наливаються й піна з уст тече.

А наш окуліст падькається, сам собі простити не може:
— Одна тільки пара партійних окулярів в мене була і ту необережно на стіл поклав...

ЛИХО ХОДИТЬ ВПАРІ

Колишній директор банку, Кекелій Рондельюк, розкаже вам прекрасно в кожну пору дня і ночі, який був курс доляра 9 червня 1939 року та яка була різниця між румунським лем і французьким франком в день вибуху Другої світової війни, але забуває адреси, телефони й парасолі.

Вже двадцять років пані Аркадія Ронделькова, з дому Фасольковська, купує регулярно пану Кекелієві, двічі на рік, — на іменини й на день народин — парасолі, але завжди, коли падає дощ, йому приходиться сидіти вдома, бо хтось — пан Кекелій цього певний — зробив собі дурний жарт і захопив з кутка його парасоля.

Тому, що в панства Рондельків немає дітей, — всі підозрипадають на прибирачок, що їх пані Кекелія з цього приводу відправила вже п'ятнадцять.

Ось і сьогодні, — дощ ллє, як з відра, в пана Ронделька зустріч у ділових справах у каварні та ще й преважливий лист на пошту, а куточек, де повинен стояти парасоль — порожній. Пан Рондельюк покликав прибирачку і гострим тоном (за час її тримісячної праці це вже тричі повторилося) наказав подати її власний парасоль. Опісля, дещо заспокоївшись, пішов на пошту і до каварні.

Як завжди буває, найбільше лиxo трапилося пану Ронделькові там, де його найменше очікував. Виходячи з каварні, він помітив нагло довгий ряд парасолів каварняних гостей. У цьому парасольному магазині йому треба було знайти пар-

соль служниці, про якого вигляд мав дуже неясне уявлення: знат тільки, що був великий і рудого кольору.

Докладно переглянув парасольний музей і вирішив — це той, мабуть!

Та тут же й проскрипів голос якоєї старшої жінки: — Пане добродію, залишіть у спокої мій парасоль!

Рондельок почервонів по самі вуха, вибачився й про-жогом кинувся в другий куток, — там також стояв великий, поруділій парасоль. Тільки простягнув руку, як тут же прийшлося йому вислухати вже помітно довшу “науку” від яко-гось горбатого старичка.

Гості підносилися із стільців, хтось голосно говорив про теперішні непевні часи та про злодіїв, які завелися. Була крайня пора покинути льокаль.

Пан Рондельок ще раз кинув оком по парасоликах, на-казав голосно гарсонові, щоб, знайшовши його рудий па-расоль, негайно відіслав на його адресу (адресу проказав го-лосно, на всю каварню) і пішов просто до крамниці, щоб від-купити дівчині її шкоду.

Але тому, що лихоходить впарі, платячи за парасоль, пан Кекелій помітив, що в нього в кишені спішний лист, якого чомусь то не вкинув на пошті. Лихий на себе, пішов просто додому. Там розповів дівчині, що її парасоль захопив з ка-варні якийсь “старий дурень” — він бачив навіть, як той зникав за дверима, але не встиг його наздігнати. Та їй кривди не буде, бо ось купив їй кращий парасоль, хай зараз таки йо-го випробує і занесе листа на пошту.

За декілька хвилин дівчина, не стукаючи, вбігла до Ронделькової кімнати. В руках вона тримала свій давній па-расоль, що був маленький і зеленого кольору:

— Ось я знайшла свій парасоль. Старий дурень зали-шив його на поштовій скриньці!

НЕ ДІБРАЛИСЯ

Дібране подружжя, не абияка рідкість. Панство Затирки десять років перед вінчанням із собою познайомилися, п'ять років нареченими були, всі фізичні й духові чинники одне з одним роками достосовували, а все таки, коли прийшлося їм переходити канадську еміграційну комісію, брак достосовання, пробачте за слово, їм боком виліз.

Першою роздягнулася пані Дарія. Досвідчене лікарське око кілька хвилин по стрункій постаті погуляло, гладенько, мов по асфальтовому шосе, руки мускульних розташувань торкнулися, і тут, і там, — все на своєму місці, і все О. К., як Панбіг приказав.

Другим роздягнувся пан Михась. Не встигло досвідчене лікарське око по довгім посторонку шиї на груди опуститися, як уже почало ним на кожному реберці, мов на вибоях польської дороги, підкидати. Всі мускульні розташування на сидячих частинах позбігалися, торкати відхотілося. Не О.К.! Дали пану Михасеві три місяці часу, щоб ребра повигладжував та мускули собі порозкладав, на пані Дарії взоруючись.

Дев'ятдесят днів, мов краплині води один на одного схожі, проминули. З них кожний вівсяною кашкою, залитою сметанкою, починається та вчасним сном в окремих, на ключ позамиканих кімнатах, кінчався. Ключі ж і дієта в тещиних руках спочивали!

Вдруге станули подруги перед лікарем.

Цим разом перший роздягнувся Михась: посторонки зникли, польські дороги повимощувались і мускульні наша-

рування по всьому тілі порозкладались. Лікар аж за руку Михася потис, таке окей побачив.

Вже почали в очах панства Затирків канадські береги зарисовуватись, коли ненадійно все наново попсувалося.

Ледве роздягнулася пані Дарія, а вже лікарське досвідчене око в її надмірно нагромаджених мускульних нашаруваннях, мов у перині, потонуло і пальці, мов у трясовині, запалися: І тут за багато, і там чимало! Не О.К.! Нових три місяці відрочення дали, щоб пані Дарія непотрібних мускульних нашарувань визбулася, на п. Михасеві взоруючись.

За три місяці, коли пані Дарія повернеться до нормальної ваги, пан Михась знову, як хорт, витягнеться, — за це ми ручаємося. І так не вийти їм із блудного кола.

Ось так воно з недібраним подружжям! А, здавалося, що панство Затирки вже всі духові й фізичні чинники в себе достосували.

Звичайно, вони сердяться на лікарські вигадки, бо годі в них об'єктивності вимагати. Та ми з вами панів консулів розуміємо, бо ж і самі не купили б на ярмарку конини із запалими боками, або затовщенім серцем...

СТИЛЬ АТОМНОЇ ЕПОХИ

Дістав оце я листа від знайомого. Власноручного — скажете. Ні. Секретарці на машинку диктованого? — Де ж там. На циклостилі відбиваного? — гукнуть хором колишні, теперішні й майбутні піdpільники всіх режимів і демократій. А дзюськи! Всі ви безпросвітні назадники, негідні зватись громадянами другої половини двадцятого століття.

В найправдивішій друкарні друкованого!

Нагорі, як і годиться, — прізвище, адреса, місцевість і дата. Тільки місяць “лютий” дорогоцінним відручним письмом автора на “березень” замінено. Не може ж людина в одному місяці з усією кореспонденцією упоратись!

“Маємо шану повідомити Вас, — говориться друкованими літерами — що ми змінили нашу адресу. Бажаємо далі вдержувати з вами як найближчі взаємини, листовно та особисто. Просимо нас не забувати і при нагоді відвідати. Число телефону таке то. Нова адреса така то. Щирий привіт” — і знов неоцінений підпис із закрутасами, мов на грамоті гетьмана всіх військ запорозьких.

Яка уважливість і яка традиційна українська гостинність!

Листочків, звичайно, вислано бодай кілька сотень, коли оплачувалось їх друкувати. Може й декілька тисяч, хто знає. Й не без того, щоб вони не зворушили друзів своєю інтимністю. Уявляємо, як у відповідь посыпались телефони й телеграми: “Дорогий наш, незабутній! Не знаєте, які ми вдячні

за пам'ять. Відвідаємо вас, обов'язково негайно вас відвідаємо".

Й ось ідуть вже автомобілі червоні, зелені й сорокаті, — з причіпками і без причіпок. Де "безвозих" більша кількість призбиралась, там й автобуси повинаймали. Може й спецпоїзди повиїздили з центрів таких, як Філадельфія або Чікаго!

Хай живе дружба, хай живе винахідливість і техніка другої половини двадцятого сторіччя!

Ініціативу нашого сердечного друга схвалюючи й усі винахідницькі права за ним зберігаючи, ми дозволимо собі, однак, еміграційній українській спільноті ще такий удосконалений текстуніверсального листа запропонувати:

"Теща живе, померла. Народився — син, донька, близнята. Приїжджайте, йдіть до біса. У нас спека, мороз, сніг, дощ. Здорові, хворі (серце, печінка, нирки, голова)..."

Замовляйте братчики, замовляйте сестрички! По десять центів штука. Для всіх віків, дляожної статі, для всіх знань, для всіх нагод. Що неактуальне викресліть, що дійсне — залишіть!

Двадцятьма крисками висловіте всі почування свого любов'ю, ненавистю, заздрістю і байдужістю наповненого серця і всі думки своєї розумної і менш розумної голови!

ПРИГОДА З ДУХОМ

З духами в мене давнє домовлення: Я, так сказати б, не оспорюю їх існування, але й не бажаю собі, щоб доказували мені свою присутність. Мушу заявити тут, що мої потойбічні партнери, як досі, притримувались умови. Ні шереху, ні стукоту, ні будь-яких появ.

Аж недавно, тижнів п'ять чи шість тому назад, дзвонить телефон.

— Як ся маєш, Микольцю. Пізнаєш хто говорить?

— Не пізнаю.

— Славко.

— Який Славко?

— Такий то та такий.

А я й задеревів. Славко ж у мене давно перебуває на списку небіжчиків.

— Звідки дзвониш? — запитуюсь дрижачим голосом.

— З телефонної будки!

Сказав і мовчить. А мені якось незручно допитуватись, де ця будка: в небі, пеклі, або чистилищі.

— Ти наче б то й нерадий, що я до тебе дзвоню.

— Та ні, — відповідаю, заїкаючись, — радий, ще й який радий.

— То я там з'явлюсь в тебе сьогодні ввечері, як не заперечуватимеш.

Мене наче б хтось обухом по голові вдарив.

— Знаєш, Славку, — белькоочу. Розумієш, багато ми разом пережили. І, звичайно, рад би я тебе бачити. Але мої нерви... Ні, ні, молю, не з'являйся!

— Збабів ти, чую, — вже сердито говорить мій потойбічний друг. Я ж, звичайно, не без даху над головою, міг би собі й інакше порадити, але ж, розумієш, прикро серед чужини. Зачуваю, що ти в Україну їздиш інколи. Думав, побалакали б, може й мене колись із собою узяв би.

Тут мені й усе ясне стало. Полежав, значить, мій друг кільканадцять років на цвінтарищі в якомусь Нью-Йорку чи Філадельфії й заскучав за своїми. Він і не від того, показується, щоб я його кості на Рідну землю відвіз.

— Не можу цього зробити — кажу вже рішуче. Сам знаєш, дозволено ж везти з собою 44 фунти. Я ж тебе добре гямлю — хлоп, як дуб. Ну ж — певно зісохся трохи. Хай тільки кості самі зосталися, все ж важитимуть більше. Тай подумай, у мене ж там родина, і друзі. Кожному хочеться гостинця завезти... Ну, нехай би я вже доплатив кілька десять доларів за додатковий вантаж. Але ж, як мені з тобою контролль перейти. Відкриють валізку, а з неї твої зуби шкіряться.

— Це чиї? — запитають. Не скажу ж, що мої. Чого доброго ще паспорту зажадають. А нехай тільки й запитають: — Куди це везете? — На Байкове кладовище, скажу. А вони ж: — Ділянка у вас є? — А ділянки в мене, звісно, немає!...

— Ну й жартун ти, Микольцю! — весело каже мій потойбічний друг. А я вже й подумав був, що ти мене справді не хочеш бачити. То я ввечері сьогодні з'явлюся!..

Заки встиг я вимовити слово, він повісив слухавку.

Увечері, звісно, я вдома не сидів. Тиждень кутком по знайомих прожив. До дому ж із нашим пан-отцем повернувся. Хоч сусіди розказували, що дух три дні під ряд тільки до дверей добивався, ми все ж таки всі стіни свячену водою покропили.

Тепер, казав хтось, цей Славко у Філадельфії ходить, по людях і мене свинею називає.

Виломився, значить, з-під дисципліни — вийшов з кладовища, і тепер земля не приймає. Може й дисциплінарку таку від начальства дістав. Бо ж, як сказано, з духами в мене домовлення. Я їх не заперечую, вони ж мені своєї присутності не доказують. І ніколи вони ще умови не зламали.

НА ОЧАХ РОМАНТИКА ГИНЕ

От лишенъко, людоњки! Просто плакати хочеться. На очах романтика гине. Мов вишневий цвіт. Ще вчора біло-блісенько було скрізь, мов сніжком сади притрусило, а сьогодні — вже лиш десь-не-десь пожовкла цвітина.

Тому два тижні наша громада радника Пшепюрку поховала. Такого ще справжнього ціарсько-королівського радцу, який кожне речення двома “пані дзею” переривав, який кожного дня виходив з бюра під полуднє “на друге снідання” і вже більш назад не повертався і який від своєї тридцятки до вісімдесятки не розумів молодого покоління. Привезли на цвинтар, прикрили кам'янистою землею, побажавши, щоб була йому легкою і навіть не забальзамували небораку. А за два-три роки зі свічкою шукатимуть радника. Радники ж не генерали, що їх, коли один умирає, другого з полковників та із запасного комбатантського складу підносять.

Директори, і ті вже на вимерті. Звичайно, не те, прощайте, дрантя, що в молочарні центрофугу крутило, а та банкова обезпеченево-касо-ощадностева сметанка, що до полудня в пантофельках і шляфроку походжуvalа, а пополудні на тапчанику в бюрі досипляла, та з вечора до досвітку по каварнях висиджуvalа. В нас ще, слава Богу, дещо з цього збереглося. Ми їм тапчанці посправляли, суспільною опікою їх оточили й бережемо. Може якраз пощастиТЬ, подушечками обклавши, на Україну завезти і у фотелики посадити. Хай підписи на гривні кладуть. Коли б тільки з ішіясами й подагрою впоралися, що їх на зміну погоди крутять.

Бо там, в Україні, кажуть, погода також міняється. Ліси повирощувано, ставки позагачувано, верби над потоками посаджено, але ніщо не допомагає. Коли не пощастиТЬ якось рівника зупинити, щоб не пересувався, Україна попадеться в підрівникове підсоння. Наші карі коники тоді опиняються в московських стайнях, а на нашій рідній землі самі тільки осли походжатимуть.

І повернешся тоді, рейдуючий козаче, до своїх рідних Печихвостів, виведеш ввечері ослика напувати й затягнеш попід небеса:

— Дівчино моя, напій ми осла”...

Самі скажіть, яка чорнобривка відповість вам:

“Не напою, бо ся бою...”

Осла боятиметься, чи що? Ex, пропала романтика, на все пропала!

ГРАФОМАН БЕЗСМЕРТНИЙ

Концепцій Великопростірний, редактор журналу “Принципи” (підзаголовок: “ідеї, проблеми, концепції”) сидів за своїм столом і переглядав пошту. Перед ним, на очах, росло два стоси рукописів, що на одному з них пишалося відручне “так” — на другому “ні”. Переглядаючи рукописи, п. Концепцій, старим редакторським звичаєм, зідхав, муркотів, мняв чуприну, хрестив авторів епітетами: осел, дурак і мавпа, та креслив на своєму чолі коліщата й знаки запитання.

Стіна протилежного дому зайніялася полум’ям надвечірнього сонця. Крізь відчинене вікно влетів до кімнати хрущ, вдарився об стелю і впав горілиць на рукописи з червоним “так”. Пан Концепцій протер очі: — Пора до Галинки на варенички! — подумав.

Ще раз переглянув прийняті рукописи: “Сновидіння”, “Тайни Хеопсових пірамід”, “Ікання в творах Гулака Артемовського”, “Бенкет у панства Жертвенніх”... Ця ось статейка і проблематикою і формою (написана через два віdstупи, з маргінесом на чотири пальці!) ідеальна на передову. “Громадські й шлункові кваси в еміграційному суспільстві”, — інтригуюче, геніяльне! Все це матеріял першоякісний, небуденний глибиною думок і розмахом близькучих пер найвідоміших авторів.

Поставив пан Концепцій матеріяли “так” праворуч й матеріяли “ні” ліворуч, і хотів уже надягати пальто, коли це постукано до дверей і на порозі став присадкуватий, оглядний добродій, з вибалушеними очима.

— Письменник Драматург Драматургієнко — Драматургійний, ваш постійний співробітник! — представився.

Але, зорієнтувавшись, що очі ред. Концепція не ви-
являють того інтимного блиску, що ним звикли редактори зу-
стрічати своїх безплатних співробітників, дещо паленіючи,
додав:

— Пробачте, це я, мабуть, у вас пишу під іншим прі-
звищем. Чи не Писар Писаренко-Писаровський?

Побачивши й цим разом у п. Концепція два запитай-
ники, замість очей, письменник рішуче сказав:

— Вже знаю: У вас я Криленко-Голубовський! Це по
дівочому прізвищі дядькової бабки.

— А-а, дуже приємно, — процідив врешті ред. Кон-
цепції.

— Ви, бачу, вже на відхідному. Щоб не затримувати,
я відразу до справи: В мене, пане редакторе, драмочка неве-
личка. Хвилин на двадцять: “Нацистський антихрист”. Мог-
ла б піти у вас підвалом.

— Важко...

— Знаю, знаю. Багато матеріалу. Та ви, коли б позна-
йомилися, кажу вам, щось прекрасне, небуденне. Ви, ось,
послухайте!

Письменник понишпорив у торбі і вийняв дрібно за-
писаний манускрипт.

— Добрих тридцять хвилин! — оцінив оком знатець
ред. Концепції. Безсильно поглянув на двері такі близькі й
заразом такі недосяжні, і важко сів.

...Парк. Лавочка. Чудова травнева ніч. Місяць. Соловейко.
Він дивиться на зорі, вона на землю... — читав що
хвилини ковтаючи слину, письменник.

— Сторінка — чотири хвилини. 8×4 буде 32 — об-
раховував редактор.

...Прощай, я тебе не в'яжу. Може загину, не повернуся,
трапиться тобі хтось, полюбиш... — деклямував трагічним го-
лосом Криленко-Голубовський.

— Горобчик, чи синичка? — пробував відгадати п. Кон-
цепції, дивлячись крізь вікно на розцвілу галузку яблуні, що
на ній гойдалася пташина. В зоології він не був надто битий.

...Ява друга. Метушня. Сцену перебігають люди. Збен-
тежеї, залякані.

— Там десь Галиночка робить варенички, надслухає, виглядає, — біле тісто, біла запасочка, білі пальчики. Пальчики затуляються і розтуляються, серпанком мряки закриваються. Пальчики й очі.

...Гестапівець схоплює її за руки, за груди, за волосся. Вона пручаеться, скиглить, заливається слезами...

— Чудово, прекрасно! — щиро вигукує ред. Концепцій, помітивши, що Криленко перевертає останню картку.

— Занавіса!

— Гратулюю, щиро гратулюю! — схоплюється з крісла ред. Концепцій. Епохальне, просто шкода друкувати. ~~Від цим просто на сцену!~~

— О, ви почуєте — кульмінаційний пункт саме в другій частині!...

I вийняв з торби товстий жмут записаних карток, обмеживши відділяючи 20 сторінок другої дії.

Тоді сталося щось зовсім неожидане, чого ніхто й ~~ніхтоді~~ не міг сподіватись від спокійного, зрівноваженого Концепція Великопростірного, всіма шанованого редактора журналу "Принципи". Він схопив важку мосяжну фігурку, що стояла на столі і цинічно та з насолодою втопив її у вузькому чолі надійного письменника Криленка-Голубовського. Потім з огидою переступив скорчене в судорогах тіло і, замість на варенички, пішов зголоситися в комісаріят поліції. Замкнений у в'язничній камері, він ще того самого вечора почав писати роман під заголовком: "Я вбив графомана".

По кількох днях, коли ред. Концепцій був саме в найбільшому розгарі творчої праці, йому передано посилку. Це був рукопис драми "Нацистський антихрист". Всередині редактор знайшов листа такого змісту: "Дорогий друже редакторе! Ваша реакція на мій твір, це для мене найкраще признання. Я просто не можу опанувати своєї радості. Я геніяльний. Повернувшись до свідомості, я негайно відтяжив вас моїми зізнаннями. Сподіваюся зустріти вас на волі вже за декілька днів. А наразі, щоб осолодити вам скучні тюремні дні, передаю недочитаний рукопис..."

Редактор Концепцій Великопростірний, скречочучи зубами, рвав листа, драму й рукопис свого роману. Того ж дня він почав новий твір під заголовком "Графоман безсмертний".

ДРУЗІ

Пані Слава, припудрувавши свій довгенький носик, почервонивши уста й обкрутившись на зап'ятку перед дзеркалом, бере в руки торбу й збігає вниз сходами “на закупи”. Біля дверей пані Ірини проходить тихо, майже навшпиньки, бо їй хочеться сьогодні поговорити щиро й довірливо з панею Надею. Надя, наче б відчувши думки Слави, виходить із свого мешкання в плащiku, із закупною сіткою в руці. Вони цілують одна одну і спішать на вулицю, взявши попідруки. Обидві молоді й по своєму гарні.

Розмова швидко нав’язується. Її темою є пані — Ірина й Дарка. Якась вчорашня зустріч, чи подійка, служить притокою до вичерпної характеристики обох подруг, як виглядає, дуже схожих на себе вродою і вдачами. Обидві “викислі чепірадла”, дурні й зарозумілі, що під моральним аспектом скотилися нижче позему Чорного моря і з якими не годиться дружити жодній порядній жінці.

Вміжчасі пані Ірина, прождавши за своїми дверима, поки не зійде та “довгоноса драпака” (тобто Слава), спускається вниз і стукає до дверей пані Дарки. Вони розціловуються так гаряче, що Ірині аж вдруге приходиться накладати пудру на рожеві щічки. Подруги виходять у місто, тримаючись за руки, обидві вродливі й молоді. Їх розмова напрочуд схожа на розмову двох перших пань, Слави й Наді. Навіть термінологія точнісенько та сама, тільки що адресована в протилежний бік.

І ще один дивний збіг обставин: обидві пари, розпрощавшись, домовляються зустрітись пополудні в годині 16-ї на пливацькому басейні. Після цього одна з них несе додому куплену городину, а друга йде до магазину купити собі панчохи, бо “геть розлізлися”.

Ото ж у магазині зустрічаються Слава з Іриною, а по-дорозі, несучи городину, Надя з Даркою. Звичайно, вони говорять про своїх подруг. Знову ж та сама термінологія, з додатковим ще епітетом “підлі пльоткарки” і з довірочним переповідженням того, що тамті наговорили.

А пополудні всі чотири, розцінувшись, зустрічаються в пливальні. Там Слава всоте шепнула на вухо Ірині, що в Наді запалі, сухітничі груди. Ірина, приглянувшись, спостерігла, що в Слави іксоваті ноги, і вони вдвійку з Надею ствердили, що Дарка страшенно згрубла й у неї вже нема й сліду талії. Коли Дарка відплила в протилежний бік басейну, Слава, додавши перченого коментаря, під регіт товаришок докинула, що в Дарки вже не ноги, а справжні омеги.

Всі разом поверталися ввечері додому, голосно сміючись, радіючи життям і весною, а, прийшовши до хати, говорили чоловікам, що радше померли б, як мали б розлучатися із своїми подругами. Бо стільки ж їх радості й розради!...

*

Друзі: Зенко, Микола, Петро й Олег, — всі чотири одружені з “дурними козами”, репрезентують, як і годиться справжнім українським патріотам, чотири політичні угрупування. Це їм не перешкоджує всі вільні від праці вечори проводити разом. Вони не цінуються при зустрічі, не тримаються за руки, але ж все оточення уважає їх зразком дружби, такту й толерантності.

Проте не думайте, що вони в розмовах не заторкують політично-ідеалістичної тематики. Зовсім навпаки. Стільки їхньої розмови, що поговорити про нашу й закордонну політику. Але ж який парламентаризм! Дипломатам з Об’єднаних Націй у них вчитися б.

Почне бувало Зенко:

— Україні не існувати без гетьманату. Гетьманат має традицію, симпатії в найширших суспільних колах. Найсвітліші сторінки української історії записали саме гетьмани. Не правда, другі?

Кине оком на Миколу, — той, притакуючи, киває головою. Переведе зір на Петра — той виразно “так” каже, тай Олег також не заперечує.

А через декілька хвилин озивається Микола:

— Товариші, ви ж хіба бачите, які переміни зайдли в українській народній психіці за останніх сорок років. Виросло два покоління, які вже виссали соціалізм з материних грудей. Невже ж, другі, у нас мислимий поворот до будь-якої форми монархізму?

Гляне на Петра, той погоджується, подивиться на Олега, цей не заперечує, а й Зенко також не протестує.

По скляночці пива і Петро стає говорким:

— Україна потребує запальних революційних гасел, які сколихнули б інертною масою, переміняючи її в грізну стихію. Йі треба також сильної руки, яка цю стихію могла б тримати у згорі визначеному руслі. Йі потрібен твердий революційний провід, але й заразом розумний, че самозваний. Бо скажіть, друзі, хіба ми можемо легалізувати самозванщину?

І знову ж всі мовчки погоджуються. Навіть Олег притакує.

До речі, Олег в дискусіях найсимпатичніший. Рідко коли промовить якесь слово, своєї програми не проголошує, мовляв, я там, де більшість, — щоб тільки українській справі служити. А коли, бувало, дискусія стане дещо запальчивішою, це ж він звичайно перериває, лагідно всміхаючись:

— А може, друзі, вже досить було б на сьогодні політики й ідеологій?! Давайте краще про щось інше, наприклад, про погоду...

І так розходяться що-вечора побратими в згоді й приязні, міцно стиснувши собі руки: — До завтра!...

А, поклавшись у ліжко, Зенко довго не спить, з боку на бік перекидаючись, аж врешті вирішує, що ні одного із своїх друзів у самостійній Україні він до вищого державного посту не допустить. Микола, передумавши, запляновує всіх трьох віддати під суд народного трибуналу, а Петро постановляє таки без суду примкнути їх у таборі праці. Тільки Олег не нервується й засинає з усмішкою невинної дитини: він давно вирішив, як воно не прикро, що з такими прийдеться коротко...

*

А час невидними долітцями попід очі зморщини риє й пензельками волосини побілює. В Україні пуп'янки пучнявіють і діти босоніж бігають попід ще не розцвілі дерева, з яких колись рватимуть вишні.

Я ЗАФАРБУВАВ СОБІ ВОЛОССЯ

Це сталося не так то несподівано, бо вже від довшого часу мене злегка нервували сиві волосинки, які в щораз більшому числі появлялися на висках. Але рішення, як це воно часто буває в житті, прийшло нагло.

Зайшов оце до мого бюра знайомий, якого я не бачив уже давненько та чиє волосся, — це я добре тямив, — було колись зовсім сиве. Від мене був він на п'ять, а може й на десять років старший. І ось, зустрівшись, я побачив у нього колишні зеленкуваті очі, колишні зморщини на чолі й пілборіддю, — але голову він мав темну, ні одної сивої волосини.

— Відмолод ти, друже, — кажу. — І волосся, бачу, почорніло.

— Це, знаєш, я користуюсь таким шампоном...

— А може ти б й мені шампон такий порадив? — вирвалось десь з причаєного мого “я”, що бунтувалося проти сивих волосків.

— Як у цьому річ, — каже — то я буду щирий: жіночка мене інколи злегка підфарбовує!..

І тоді то я вирішив пофарбувати собі волосся. Все інше пішло дуже легко. Жінки люблять різнородність. Ім знуджується завжди те саме устаткування хати, такий самий одяг і такий самий чоловік. Дрогерії теж не від того, щоб заробити на фарбі.

Та тільки в першому запалі дружина не взяла до уваги мого природного темноблондинястого кольору волосся і купила фарбу для брюнетів. Щойно вдома вона видалась нам дещо темною.

— Нічого, — каже, — потримаємо коротше.

Помазала мене мазюкою і по п'ятьох хвилинах змила. Виявилось, що фарба цупко вчепилася шкіри, але на її темному тлі ще виразніше блистили незаймані сиві волоски.

— За коротко тримали, — каже дружина, — давай наново помажемо. Потримаємо тепер 15 хвилин.

Помазала вдруге. Сів я перед годинником і жду. Але на 14 хвилині, коли ми вже збиралися змивати фарбу, хтось постукав у двері. Я скривсь у лазничці. Зайшла сусідка щось там позичити і при цій нагоді стала розказувати про родинне непорозуміння, яке трапилось у її льокаторів. Зчери гзійша розмова на супутників і можливості життя на Венері. За той час мазюка ствердла і моя голова вкрилася чорним панцером.

Коли врешті вийшла гостя і дружина змила мені голову, то ні вона мене, ні я сам себе не впізнав. У дзеркалі стояла якесь невідома людина з волоссям такого кольору, що його годі зустріти в створінь, покритих хутрами. Хіба може знайшов би щось подібне поміж пернатими.

Ми однозгідно ствердили, що в такому виді я не можуйти до праці. Дружина потелефонувала до бюро, зголосивши, що я поважно захворів і що є познаки дуже скомплікованої форми азійської грипи. Після цього пішла до дрогерії купити відфарблювач.

Двічі ми безуспішно намащували відфарблювачем волосся, фарба не пускала. Врешті вирішили потримати його на голові годину, або й довше. Шкіра під волоссям пекла несамовито, але я витримав одну годину 45 хвилин і 30 секунд. Подаю цей час докладно тому, бо я певний, що це, коли не світовий, то безсумніву національний рекорд.

Коли ми змили врешті кусочний плин, побачили на голові якесь поруділе клоччя, що з-поміж нього визирали криваво-червоні плями, які наступного дня вкрилися струпами.

Поновне фарбування прийшлося відкласти бодай на тиждень, бо грозило затроєння всьому організмові. Вміжчасі приходив мене відвідувати директор бюра, а також навідувались приятелі. На кожний дзвінок я зривався і біг до лазнички, звідкіль виходив з головою, завинutoю в рушник. По місті пішла чутка, що азійська грипа вдарила мені на голову і що

недуга може закінчитися запаленням мозку, а може й важкою умовою недугою.

Згодом почали приходити до нас листи й телеграми зі співчуттям також з інших міст і країв.

Врешті струпи з голови зійшли і можна було накласти нову фарбу. Цим разом дружина, навчена сумним досвідом, поклала русявий колір. Вимішавшись з останками чорного, він дав щось, що ми обидвоєуважали приблизно схожим на моє колишнє волосся.

По десятьох днях я відважився врешті вийти з хати. Світило сонечко, зеленіли дерева, — забулися попередні турботи.

— Гелов, — привітав мене стрічний знайомий, і зараз таки, якось недовірливо приглянувшись мені, вигукнув: — Що це в тебе позеленіло волосся?

Я вихопив з кишені дзеркало і оставпів: Моя голова нагадувала вкриту патиною церковну баню, де золотий колір вимішався із зеленим.

Щось я там лепетів про діяння атомової радіації та ультрафіолетного проміння, а врешті, побачивши таксі, крикнув йому “бай” та мерцій велів себе везти до першого скраю фріз’єра. Від нього я вийшов з обголеною головою і вдруге пережив радість народження на світ Божий.

Стократно благословенні лисі, бо вони ніколи не знають тих пекельних переживань!..

ГІДНІСТЬ Є ГІДНІСТЮ

Як то завізно по судах буває, самі знаєте. По два-три роки приходиться ждати на розправи. І це ж по наших, земських судах, де справи тільки з одного міста чи округи. А що ж говорити про суди небесні? З самої тільки нашої землі там мільйони справ кожної днини. А таких же ж земель, хто зна, може й мільярди.

Звичайно, важливіші випадки, де йдеться про вічні кари, розглядає сама Божа Справедливість. Але всю оту дрібноту, де душі цій чи тій всього кільканадцять мільйонів ро-ків у чистиличній смолі смажитись прийдеться, цим уже архангели займаються. А вони ж, відомо, Божі створіння, швидко так з роботою не справляються. Затримок, а затримок. Проект був уже й святих у судівництво перевести. Та їх і не багато там у небі, й добрячі вони такі, що всяку дрянь безкарно пропустили б.

Одні архангели — судді для справ персональних людського роду. Другі ж — для громадських й організаційних. У перших справах кожна душечка сама за себе несе відвічальність, а в других — на суд покликається ректорів, директорів, голов, секретарів і членів управ, товарицького суду не виключаючи.

В цій другій категорії досі ще на архангельському суді жодна українська справа не розглядалася. Може тому, що нація ми молода, яка раніше під сусідські нації підтягалась, а може й та причина, що дехто з винних ще по нашій святій землиці шкутильгає, а в небі звичаю нема позаочно судити.

Та оце друг із того світу повернувся — авто прибило й штучним віддиханням відрятували — розказує, на власні очі небесну об'яву бачив: розправа для нас вже визначена! Список уstanов та організацій величенький! — каже.

На першій черзі наукові інституції, які членів управ з півграмотних людей вибирали, які вчені титули протекції та мамони ради роздавали, які вже мертві — проти Божої волі — свій вік продовжували, без фізичних і духовних кормів, на амбіції самій тільки існуючи.

Є там — розказує друг — на списку й комбатантські організації, які чини своєму членству підвищували й такого вже натворили, що коридорами небесними сама тільки генераліця походить, на безробіття нарікаючи. Бо ж фронтовики, відомо, вони й на небесах придаються. На брамах і мурах стоять, вартоють, щоб пекельні сили небо заатакувать не захогли. А цих же “почесних” генералів, та полковників, та майорів приходиться наставниками над дитячими парками визнати. А їх у парках, скільки ж треба?! Дітвора ж там гречна!

На політичні українські організації — каже, реченця суду ще на таблиці об'яв не проголошено. Стільки їх, що самій небесній прокуратурі годі розібраться, котра організація кому служить, яка з якою пов'язана, ким котра фінансована. Ну й проводи бувають інколи такі законспіровані, що аж у пекельних архівах треба їх розшифровувати. На це часу піде чимало.

З науковцями ж справа проста. З них кожний усі свої дійсні і недійсні звання де тільки може публікує. Тому то й з них почнуться небесні розправи. Вже й чистилічні кімнати — каже — для них готують, й казанки із смолою вже порозкладані; більшенькі для голов і секретарів, меншенькі для управ і сенатів, а рушта залізні — це вже для членів товарищських судів. Гідність бо ж є гідністю, її й на другому світі шанують.

ЗНАЮ, ВАМ СУМНО СЬОГОДНІ

Я знаю, вам сумно сьогодні і може й не хотіли б, щоб я згадував соплі, що звисають із солом'яних стріх, сніг, що скрипить під ногами, й дитячий сміх, що котиться попід похиї лозинові плоти.

Та я не про цей вечір і не оцю свят-вечірню зорю, що отам на обрії. За рік-два, в цю пору вона знову зійде, засрібливте мертві атомові поля й нові руйни міст та сіл. Ні, не лякайтесь! Вони не будуть на Україні й у вашому рідному селі. Там звисатимуть соплі з солом'яних стріх, скрипітиме сніг під ногами й котитисьме попід лозинові плоти дитячий сміх.

Розпалить старенька мати на дванадцяти полінцях святий вогонь Перебере пшеничку, залле водою сушениші, спарить на голубці капусту, розтачає на вареники тісто... Клекотітиме в спіжевому горщику, перевертаючись, червоний свят-вечірній борщ з вушками. Внесе батько золотий пшеничний сніп, розкине по хаті дідуха.

Обітре мати запаскою червоні від сліз очі, застелить скриню скатеркою (під скатеркою сінце й часничок, на скатерці колач), заструже свічечку, покладе тарілки й вийде на подвір'я свят-вечірньої зорі виглядати. Глядітиме довго на захід, пробиватимуть сумерк вилинялі очі й провиджуватиметься чорна тінь коло поломаних воріт.

Занесе батько голубців, вареників і куті худібці, запросить на вечерю вітер, мороз, духів предків та духа сина-одинака, що пропав без сліду ще під час Другої світової вій-

ни, — і торкне матір, що все ще стоятиме на тому самому місці:

— Ходи, стара, вечеряти будемо...

Засвітять свічечку, помоляться, і засядуть мовчки за стіл. Батько піднесе до уст ложку борщу, а мати й не торкнеться.

І враз скрипнуть ворота, глухо задудніть важкі чоботи, зашелестить зелений плащ, відкриються двері й

— Мальцайт, мамо! Мальцайт, тату!...

На порозі стане син-одинак. І засяде, наплакавшись, вся родина до вечери. І виправдуватиметься мати, що в цьому році тільки одинадцять страв зварила, оселедчиків нізвідки було дістати, а іншої — дванадцятої не могла видумати. І скаже син-одинак:

— Було ще клези, мамо...

А досвіта задзвонять дзвони й скрипітиме сніг під ногами батька, матері, сина... Обступлять під церквою сусіди церковного брата, а він частвуває їх “кемелами”.

— Пробуйте, свате, це від сина...

І хихотатимуть молодиці, заглядаючи, чи Іван Степанів хреститися не забув. Стільки ж років між нехристами прожив!...

СПРОСТОВАННЯ

З-поза дверей парафіяльної канцелярії гудів задиркуватий баритон:

— Я по доброму вам кажу й вимагаю: Відкличте, отченьку, те, що сьогодні в церкві на мене наговорили, а то в суд піду і з торбами пушу вас і вашу парафію!

А тоненький, дрижачий голос оборонявся: — Бог з вами, добродію! Я й не бачив вас, а просто Христову притчу про митаря й фарисея розказував...

— Це мене ви, отченьку, фарисеєм назвали на очах усіх моїх клієнтів. Бо ж я напереді в церкві стояв і в груди не бився. Все місто буде тепер на мене пальцями показувати, бизнеси на сто чортів пропадуть. Відкличте, кажу, бо... бо лиха буде ваша година!

Баритон був енергійний і впертий, а тенорчик старенький і добрячий. Так от і почули наступної неділі вірні в церкві на проповіді, що фарисей був тільки один-єдиний. В Христові часи на божому світі жив і помер, не залишивши нащадків. А митареве покоління, наче гірчичне зерно розмножилося і заселило сьогодні всю пан-отцеву парафію, — святе, покірне й богобоязливе.

І ми на цій проповіді були й життєвої мудрості навчилися. І в груди билися і каялися, зарікаючись, й оце сьогодні прилюдно заявляємо:

Громада наша скитальська-ангельська. Від уст собі відриває, все на Божі й на національні цілі віддає. І нікого не обмовить і ніхто нікому не заздрить. Відживляємось тільки корінцями й диким медом, джерельною водою їх попиваючи.

І посуд у нас — бляшанки консервні, гляняні черепочки й морські мушельки із Флоріди привезені. Срібла й кристалів зроду не бачили. Мусів й бажантів в житті не їли. Бальові сукні коштами величими із справжньої волосіні шиємо й мінковими шкірками тільки наготову грішного тіла прикриваємо. З титулами і вченими званнями нас матері наші на світ привели. Й осоружні ж вони нам, мов гріхи первородні за нами важкими тягарами волочаться.

І двері наших домів відкриті всій бідноті, бо ж немає в нас різниці поміж тими, хто має 200.000 в банку і тими, хто має пів мільйона. А гроші для нас — половина.

І немає нам радості ні на балях, ні на партіях, ні на “шаверах”! Вдень і вночі нашу батьківщину оплакуємо. Не прив'язані ми ні до бонгал 70-тисячних, ні до розкішних котеджів, ні до перських диванів, ні до кольорових телевізорів, ні до каделяків.

Пальцем тільки кивнути — в одній шовковій сорочині на кораблі завантажимось і поїдемо, щоб кровцю проливати, Україну визволяти!

Перша збірка фейлетонів-сатир цього самого автора з'явилася друком 1948 року в Німеччині, під заголовком: М. Точило “Бомби на весело”.

Тираж 1500 прим.

Ця книжка присвячується
Дружині автора
Ользі Вротновській-Колянківській

Рисунки Емануїла Миська, Львів,
це зарисовки-шаржі реальних людей, не подумані ілюструвати
будь-яке видання. Публікуються за згодою мистця, не озна-
йомленого зі змістом книжки.

ЗМІСТ:

1. Чужинні гости
2. Бідний народ
3. Виспівати б та виворожити б
4. Українська армія
5. Програмки, та ще й академічні
6. Щоб не пошкодити рідним
7. Хай знатимуть покоління
8. Для вас, світlostі
9. Мусив умерти
10. Я був дурній
11. Така собі городинка
12. Чудо-дитина
13. Іронія долі
14. І кожному зась, і кожному цур
15. Алергія
16. Уявіть собі, коли б так
17. Ювілей
18. Народ ми уважливий
19. Екскурсії
20. Ось-ось і став би доцентом
21. Ледь не дійсність
22. Був я вільною людиною
23. Жаль тваринки
24. Богомільна творчість
25. А ми не розсваримось
26. Амбасадорська знать

27. Між дипломатами
28. Бенкет
29. Оазонька наша всенародна
30. Ану ж калатне
31. Дитина моя, кров моя
32. Довгому труду, довге відзначення
33. Про те, і це, культобміну не виключаючи
34. Був колись лютий місяцем протиальковольним
35. Я й контакти
36. А святі чудотворці лихі-лихі
37. Заповіт бабці Ельзи
38. Санітарно-харитативне серце
39. Чуда медицини
40. Окуляри
41. Лихо ходить впарі
42. Не дібралися
43. Стиль атомної епохи
44. Пригода з духом
45. На очах романтика гине
46. Графоман безсмертний
47. Друзі
48. Я зафарбував собі волосся
49. Гідність є гідністю
50. Знаю, вам сумно сьогодні
51. Спростовання

